MARGINALIJE (SUPLEMENTI)

/a/ LIJEPA NAŠA IMA MORSKO PLAVETNILO S OTOCIMA I ZELENU ZEMLJANU RAVNICU S BREGIMA

između planinske lance i gorske uzvisine, ima 8 nacionalnih parkova (Brijuni, Kornati, Krka, Mljet ,Paklenica, Plitvice, Risnjak, S.Velebit), 12 parkova prirode (Biokovo, Dinara, Velebit,Kopački rit, Lastovo, Lonjsko polje, Medvednica, Papuk, Telaščica,Vransko jezero, Učka, Žumberak), stroge rezervate (Bijele Stijene, Hajdučki Kukovi) i 80 posebnih rezerata, ukupno 9% zemlje. Ima izazovni reljef i vegetaciju, divlju, pitomu i kultiviranu. Makija, borovina, čempresi, palme, oleandri, tamarisi, smokve,maslenici, vinogradi u kamenu, neki su jadranski biljezi , šikara,šipražje, šuma, jela, smreka, lipa, breza, hrast, livade i oranice , su kontinentinentalni. Škrte parcele ili veliki posjedi. Hrast, bukva, jela, smreka,bor, jablan, jasen, javor, daju građevinski materijali. Botaničko bogatstvo i raznolikost prate i zoo areali, 1600 je zaštićenih vrsta, dupin, bjeloglavi sup, mrki medo, jelen, vjeverica, obilježavaju svoje areale, kao i dragi cvrčak što 'cvrči na čvoru crne smrči'/ u raznim krajevima pod raznim imenima-CARCIK/čarčik (Vis) CARCEJ (Komiža) ČORČAJAK (Pučišća,Humac) ČARČAJAK (Brač)),ČRČOK (Šilo), ČIČIREK (Omišalj), ČRČAK (čakavski) , ČVRČEK, CVERČEK, ČRČEK, CMRČEK (kajkavski). Ribe morske i slatkovodne formiraju jelovnike u regijama. Srdela, skuša,tuna,cipli, moli, orade,lignje, škampi, jastog, na Jadranu, šaran,som,štuka, smuđ, pastrva na Kontinentu. Heraldički, kuna je u Slavoniji, koza u Istri, mogao je biti i govedo boškarin, u Dalmaciji nisu mazge i magarci već venecijanski lavovi, logo Univerzijade u Zagrebu bia je vjeverica Zagi. Maskota Mediteranskih Igara u Splitu, morska edvjedica Adrijana 'doplivala' je s Biševa. Priroda ima svoje zvukove , smiraje i tišine, ima boju plavu , nebesko morsku, cvijetnu zeleno zlačano žutu smeđu proljeća i jeseni i bijelu sniježnu zimsku. Priroda ima jutro, podne, veće i noć. Priroda je čudesna kada se mašta, uzvišena kada se gleda, a kada se živi neposredno, može biti jako neprijateljska (muhe, komarci, pauci, ose, stršljeni, zmije, gliste, paraziti) . Tlo čvrsto i oporo, stjenovito , kosine, padine, gromače i tlo blago bregovito, ravno zemljano, davali su materijale za građenje, kamen, glinu (cigla), lapor (cement) . Klizanje i micanje tla su elementarne nepogode, potresi su razrali i inicirali novim propisima novo građenje-najveći zabilježeni potres kod nas bili su i Dubrovnik 1667, Zagreb 1880, Makarska 1962, Skoplje 1963, Banja Luka 1968,Petrinja 2020, Zagreb 2020.

Topografija, reljef i okoliš arhitekturi uvijek nudi lijepe poglede, atraktivne vizure, mjesta za postavu kuće i prostora koji će se s prirodom sljubiti. Pet klimatskih tipova (tri klimatske zone), su pojednostavljeno dvije klime, mediteranska i kontinentalna..... Sunčanih sati u Dubrovniku oko 2.600 godišnje, u Zagreb oko 1.900 , uprosječna temperatura u Splitu 17 °C, u Zagrebu 13 °C,rekordi Ploče +42,8 °C, Čakovec -35,5°C, različite su količine i vrste oborina, kiše, snjegovi.Rijeka je najkišniji grad, 140 kišnih dana, 1500 mm/god. Zagreb je imao veliku poplavu 1964, Gunja 2014. Graditi uz rijeke, uz vodu i poplave ima svoje zahtjeve. Suprotna nepogoda kroz povijest, na jadranskom području bile su suše. Tamo je više sunca manje magle, manje oblaka, više neba i zvijezda. Vjetrovi, na Jadranu ,bura,jugo, maestral, tramontana, lebićada, na Kontinentu manje ih je, vrlo lokalnih naziva. Na jugu više žestokog svjetla i sjene , chiaro/scuro, na sjeveru je više sfumato oblika. Tlo i klima određuju arhitekturu DRAŽ I IZAZOV ARHITEKTURE JE REAGIRATI NA PRIRODU!

/b/ HRVATSKA JE U 'M2 VRIJEME BILA JEDNA OD FEDERALNIH , U NEKIM ELEMENTIMA KONFEDERALNIH

republika savezne države Jugoslavije (FNRJ,SFRJ,Druga Jugoslavija, Titova Jugoslavija) sa šest republika, poslije 8 samostalnih sastavnica, 4 službena jezika (plus jezici narodnosti), imala je pripadnike različitih svjetonazora (ateisti, katolici, pravoslavci, muslimani). U državi je bilo 5 promjena Ustava/Ustavnih Zakona 1946, 1953, 1963, 1971, 1974 (tada najduži ustav na svijetu), država je postala 'de facto' konfederalna , Republike su dobile pravo na otcjepljenje ,što je jedino u svijetu imao SSSR Ustav za 17 republika i USA Ustav ,ali samo za državu Texas. Tada je Finska funkcionirala po ustavu iz 1928, kojeg su mijenjali tek 1983. Republike su imale svoja Sveučilišta, Akademije Znanosti i Umjetnosti, svoje službene jezike, a od 1969. uz zajedničku JNA, i svoje vojske, Teritorijalnu Obranu. Broj naroda u Jugoslaviji je bio promjenjiv ,1918-41 tri, 1945-71 pet, od 1971 šest, (+nacionalna manjine, jedna veća od dva naroda), a pokušaja stvaranja jednog naroda nije bilo. U svijetu narode, obično čine svi državljani pojedine zemlje , što u Jugoslaviji nije bio slučaj .(NAROD kao 'zajednica ljudi povezanih zajedničkom poviješću, kulturom, jezikom i tradicijom' , jedna je od definicija – Staljinova,1913**)** **DOGAĐANJA 1945-72** : 8.maja 1945 u 10:45 partizani ulaze u Zagreb, završava 2.svj.rat, ponešto različiti podataci o žrtvama u Hrvatskoj : 194.749 poginulih (partizana, ustaša, žrtava rata-Internet podaci), Sudionici NORa-70.000, ustaše,domobrani,četnici-55.000, ubijeni civili-170.000, umrli od epidemija- 15.000 (podatak-Ivica Nejašmić) Nacionalizacija 1946. prvo većih, poslije i manjih poduzeća, nakratko 'sovjetsko-komunistički (kolektivistički)' pa 'američki (individualistički, laissez faire) san', ISTOČNI GRIJEH, pa 'ZAPADNI OSMJEH'. 1946. suđenje Stepincu, 1949. Informbiro, 9.7.1949. osnovan Goli Otok, Samoupravljanje 29.12. 1949. u solinskoj tvornici cementa „Prvoborac“, formiran je prvi radnički savjet u Jugoslaviji kao 'realizacija' Marxove ideje neposredne vlasti radničke klase'. Arhitekt Vitić je bio ukoren zbog izjave da je samoupravljanje dobro za tvornice, ali ne i za projektne biroe.. 1961.Pokret Nesvrstanih (navodno projekt Zapada da sprijeći 'sovjetizaciju' Trećeg svijeta), 1962. Titov Govor u Splitu (prijetnja 'neopravdanom bogaćenju'), 1964.Privredna Reforma (uspostava partikularnih i privatnih interesa), turističko otvaranje (1957:0,5miljuna-1967:3,6miljuna turista), 1966. Brijunski Plenum , izvoz radne snage (u tri godine 760.000 gastarbajtera),1967. Deklaracija o jeziku, 1968.studentski nemiri u svijetu, kod nas u Beogradu veći, Zagrebu slabiji, 1971. Hrvatsko Proljeće. Raznovrsna povijesna događanja, često popraćena motivirajućim PAROLAMA: Smrt Fašizmu-Sloboda Narodu! Proleteri svih zemalja-ujedinite se! Tuđe nećemo-Svoje nedamo! Druže, snađi se! Život damo-Trst ne damo! Dole Papa, dole Rim, dole Pele , kurvin sin! Nema odmora, dok traje obnova!(Uz Tita i Staljina, dva junačka sina /promjenjeno u / Uz Maršala Tita, junačkoga sina)! Ajde zdravo, ruska kravo! Tvornice radnicima-Zemlja seljacima !Tito-Partija-Omladina Akcija! Druže Tito samo piši/Radit ćemo i po kiši/Neka piše i Jovanka/Radit ćemo bez prestanka! Mi gradimo prugu-Pruga gradi nas! Mi smo Titovi-Tito je naš! Živjelo Bratstvo-Jedinstvo! NNNI-Ništa Nas Nesmije Iznenaditi! Neprijatelj nikada ne spava! Imaš kuću-Vrati stan! Uravnilovka-ne!Pluralizam samoupravnih interesa (laissez faire), Nagrađivanje po učinku! Dole Crvena Buržoazija! Dolje Unitarizam ! Neka Federacija federira! Hrvatska radi, Beograd se gradi! **PRAZNICI** ondašnji bili su : Nova Godina 1-2.I, (8.marta), Prvi Maj 1-2.V, Dan Boraca 4.VI, Dan Ustanka 27.VII, Dan Republike 29-30.IX. Iako nisu bili proglašeni praznicima, vjernici su slavili svoje najvažnije blagdane BOŽIĆ, (Sv.Stjepan, Tri Kralja), USKRS (Uskršnji ponedjeljak, Tjelovo) VELIKA GOSPA ,(Mala Gospa, Svi Sveti)

'Pluralizam Samoupravnih Interesa' bio je eufemizam, za određeni odmak od 'čistog socijalizma', a 'adhokizam' ovdje obilježava određeno 'spontano planiranje' koje dovodilo do neracionalnih rješenja, a ponekad i kaosa u prostoru

/c/ Prvih poslijeratnih godina većina stanovništva Hrvatske je živjela na selu, u gradovima tek desetina, što će se radikalno mijenjati brzom urbanizacijom (2025. na selu je 38% ,u gradu 62 %). Gradovi su bili POVIJESNI , više ili manje, u centru sa starom arhitekturom, Split AD 305, Dubrovnik VII st, Zagreb 1094, Karlovac 1579, Bjelovar1756. Svi ,osim Zagreba s 300.000, bili su manji od 50.000 stanovnika. Ponajviše novi, bio je Ploča/Aleksandrovo/Porto Tolero/ Kardeljevo/Ploče. Te godine 1945. sve su to bili niski gradovi katnosti P+1/2/(3). Rijeka je imala dva nebodera P+12 (1938/1939), Zagreb samo tri visoke građevine , Gundulićeva P+9 (1933), Bogovićeva P+8 (1936) , Ilica P+7 (1940), u Splitu par visokih zgrada, Tartaljina P+6 (1939),Hrvojeva P+4 (1933). Najviši su bili crkveni zvonici koji su obilježavali mjesta ZG-106 m (još uvijek najviša građevina u ZG), Osijek-90 m, Đakovo -80 m, Split-60 m, Zadar-56 m, Varaždin-55 m. U većim gradovima bilo je zgrada krupnijeg formata i nešto većeg mjerila. Tridesetih godina historicističku arhitekturu pomalo zamjenjuje modernistička, u Zagrebu ponajviše.
U svim gradovima dominira usitnjena niska stambena izgradnja, puno je 'periferije'. U Zagrebu prije 2.svjetskog rata, velika područja Trnja, Trešnjevke i Dubrave bila su prekrivena obiteljskim kućama, manjeg ili većeg standarda, a zahvati poput Cvjetnog Naselja s nekoliko tipova kuća na parcelama od 800 m2 bio je nivo za činovnike i državne namještenike, kao i trešnjevački nizovi 1.hrvatske štedionice.
I drugi naši gradovi (1945. svi ispod 50.000 st) su ponajviše rasli suburbijom, periferijom, obiteljskim kućama s povrtnjakom. Sela su bila ispunjena više manje skromnim substandardnim obiteljskim kućama, 'zanimljivih slikarskih motiva', tradicijske, pučke, narodne, romantične,idilične ', ali izvan umaštavanja, u realitetu-jedva prikladno sklonište.
Iza rata URBANIZACIJA i pojačani rast gradova, priljev mladih sa sela. Porast stanovništva u Hrvatskoj 1948/1971 bio je 1,2 puta, u gradovima osjetno više, Zagreb 1,8 puta, Rijeka 2 puta, Split 2,4 puta, Osijek 1,9 puta, Zadar 2,1 puta. Ipak, još uvijek većina stanovništva živi na selu, pa i veliki dio industrijske radne snage. Potkraj rata napravljeni su grubi idejni planovi **za** Bilice (obnova sela) i Gradac (obnova mjesta), za Divoselo, Vojnić, Vlahović,napravljena je i izložba 'Narod Gradi', ali sve to bez nekih značajnih rezultata.
Godine 1971. naši najveći gradovi su Zagreb (566.224), Split (152.905), Rijeka (132.222), Osijek (92.603), Karlovac (63.887), Zadar (50.520),Šibenik (47.122),Sisak (43.382), Slavonski Brod (40.043), Varaždin (39.383), Dubrovnik (35.628), Bjelovar (35.578),Vinkovci (31.605), Petrinja (30.545), Požega (24.939), Koprivnica (21.104).

/č/ Američka je sociologija iskoristila odijevanje, odijelo, detalj odijela, okovratnik, (white collar jobs, blue collar jobs,..) kao 'differentia specifica' među poslovima , time i slojevima/klasama, odnosno skupinama društva. 'Radnik s plavim ovratnikom je pripadnik radničke klase koji obavlja ručni rad i zarađuje satnicu ili se plaća po komadu za obavljeni posao. Ovaj je izraz prvi put upotrijebljen 1924' . 'Izraz "radnik s bijelim ovratnikom" skovao je 1930-ih Upton Sinclair , američki pisac koji je spominjao tu riječ u vezi s administrativnim, administrativnim i menadžerskim funkcijama tijekom 1930-ih. Radnik s bijelim ovratnikom je profesionalac s plaćom, obično se odnosi na opće uredske radnike i menadžment' . Ova 'razlikujuća karakteristika' mi je poslužila za 'klasifikaciju' našeg društva iz vremena 1945-72.

***/ć/ Didaktičku putujuću Izložbu* 1957. putem tekstova i slikarskih reprodukcija postavili su** : Ivan Picelj, Radoslav Putar, Tihana Ravlić, Vjenceslav Richter i Neven Šegvić,te Vesna Barbić i Edo Kovačević Od 1957do1962. izložba na 92 panoa je obišla petnaest jugoslavenskih gradova, od Skopja do Maribora, i postala najposjećenijom likovnom priredbom 50-ih godina.

Apstrakcije, nihilizam , op-artizam bili su EXAT-51 (Richter*, Rašica, Picelj,Srnec,Kristl) GORGONA 1959-1965 (Vaništa, Kožarić, Putar*,Knifer,Seder-meandar,crnilo, ravna crta, gostovao Piero Manzzini 'Merde del Artista') , NOVE TENDENCIJE 1961-1973 (Božo Bek* pokretač) gostovao je Victor Vasarely. Radauš ekspresionist (Tifusari '57, Panopticum Croaticum '61), Afera Ritz Bar, 1953. bila je konflikt Murtića* koji je dobio posao, s Egzatovcima oko oslikavanja jedne freske na zidu zagrebačkog noćnog kluba,što ga je uredio Richter, uključio je desetak vodećih slikara i arhitekata u jednu neobičnu raspravu i ilustrira 'važna' pitanja slikarstva tog vremena, godinu dana nakon Krležinog * ljubljanskog referata . (* partijci)

Naiva koju je pokrenuo Hegedušić (Zemlja) bila je antiteza avangardnom, a neki protagonisti su postali svjetski poznati i 'konvertibilni' (Generalić, Rabuzin, Skurjeni). Kuriozitetno je što je naivac Rabuzin ,Vaništin prijatelj, izlagao s Gorgonom (Studio G, 1962) . Kipar Augustinčić bio je zaštićeni socrealist (Pobjeda '47, Mir '54), Ivan Meštrović,tradicionalist, autoritet, je u Americi , 1959. posjećuje domovinu, a godine šezdesete donose apstraktne mega-skulpture, 1959 Bogdanović: Jasenovac'66, Džamonja: Podgarić'67, Bakić: Kamensko '68. Kasnije defamirani kao 'kitch' skulpturice i suveniri, na tržištu, pogotovo ljetnom, nudile su se narodne rukotvorine- najpoznatija figurina 'drvena čaplja' je na kraju zbrisana iako je imala šarma 'brankuzijevske estetike' -šteta.

/d/ Nobelovac 1961. Ivo Andrić (hrvatsko, bosanskohercegovački, srpski književnik, osobno se izjašnjavao kao Jugoslaven, iza 2.svjetskog rata je objavio 'Na Drini Ćuprija',izdano 1945, radnja završava 1918., Miroslav Krleža ('Zastave' tiskane 1962, radnja završava 1922) , Ranko Marinković ('Kiklop' tiskan 1965, radnja predratni Zagreb),Vladan Desnica ('Proljeća Ivana Galeba', objavljeno 1957, radnja od proljeća 1936. do proljeća 1937. g). Ipak, izvan školske lektire, najčitanije štivo 1950tih bila je Marija-Jurić Zagorka: 'Grička Vještica', objavljivano u nastavcima kao tjedni suplement novinama. (Poslijednja vještica u Europi, Marica Vugrinec Sajković , 1751. je spaljena u Zagrebu). Slobodan Novak 'Miris, zlato i tamjan'(1968) prikazuje antijunaka, malodušje, ironiju, nema optimizma'(gledao sam postavu u Teatru ITD s Nadom Subotić u ulozi Madone). Velika uspješnica 1960tih/70tih književna, teatarska pa filmska, bila je ' Mrduša Donja'.
Opera, tada 'politička' 'Nikola Šubić Zrinski' se izvodi (1952) u HNK, seljačkofolklorni 'Ero s onoga svijeta' postavljen na Peristilu (1954), vedrine je u 'Maloj Floramy' i 'Splitskom Akvarelu' ,Splitsko Ljeto se brendira s 'Aidom ', Lovrijenac od 1952. s 'Hamletom'. (Za komparaciju: broj sudova u to vrijeme je bio oko 6 puta veći od broja kazališta, a broj odlazaka na SUD, bio je otprilike na nivou broja kazališnih posjeta).Glazba **klasična, jazz, i avangardna** (Zagrebački Muzički Bijenale 1961. osniva Mirko Kelemen, gostovao John Cage, Zagrebačke Soliste 1954.osniva Antonio Janigro) - **popularna, zabavna, rock (**Ivo Robić Mr.Morgen, festivali Opatijski, Zagrebački, Splitski, VIS-sastavi 60tih, uz domaće radio stanice i Radio Luxemburg, Monte Carlo)- **narodna, popevke, klape.** 1951. je započela proizvodnja domaćih električnih gramofona. Plesnjaci su bili sa živom muzikom, ljeti na hotelskim terasama, godišnji 'društveni plesovi'. Narodna kola 'narodnih nošnji' obično pred crkvom, su isčezla.U Parizu 1954 prva dicoteque, kod nas 1964 na Hvaru prvi Amfora Disco, 1967. u Beogradu prvi disco, 1968. u Zagrebu Saloon, uskoro mnogi drugi.

/đ/ PISMO:*'Dragi naš Ivica, skoro će biti ponoć. Sjedim u svoja 'četiri kvadrata'i mislim na Pariz i* *Vas u Parizu..Da treba biti u Parizu...Realnost? Šta će nam...Za Pariz treba fantazije isto kao kad se gleda na otvorenu daleku 'praznu' pučinu iza Križnog rata u Hvaru. Arhitekturu tražiti u Poissy-u ili Vaucressonu ili kod Kandilisa ne vodi ničemu. Mislim naime, u Vašoj dobi.To je jezuitsko šibanje vlastitih leđa. Treba šetati sa Etoila niz avenije kad se spušta sunce..U Zagrebu se situacija pogoršava sve više. Tako, napr.'Sljeme' likvidira projektiranje. Fakultet svakim dipl.rokom još dalje povećava višak. Čak i urbanistima prijeti spajanje zagrebačkih općina. Kanada? To je postalo već toliko popularno u svim zemljama s viškom da treba misliti o tome. U Parizu je mladi Hemingway u Luxembourgu davio znalački mlade golubove kad je trebalo malo pećenja.....Mislio je da bolje propasti, ako već treba, u Parizu.Vi nećete propasti nikada. Grozan je samo Zagreb... Radim danonoćno na akumuliranju sredstava. Moglo bi to da traje još i godinu dana. Ali doći će i taj dan kad ću opet krenuti. To će svakako biti u nepovrat. A to će biti tako kako želim ja. Dali će ljudima ovdje biti čudno ili ne, to je sporedno, jer u stvari to i onako nije za svakoga.-10.VII 1966".* /Alfred Albini (tada 70), arhitekt, sveučilišni profesor piše pismo mladom kolegi arhitektu Čižmeku iz svog mansardnog stan 140 m2 u Ilici 38, zgrade iz 1925 po projektu Huge Ehrlicha kojem je Albini bio asistent.(Albini je 1964.realizirao Tehnološki Fakultet, što mu je moglo donjeti i malo zadovoljstva-?)

Gdje su arhitekti stanovali i 'odmarali'?

Ibler- Vila Nazorova/I.G.Kovačića (kat poviše Majstorske radionice) +ljetovanje na Brijunima 'kod Brozovih', Boltar-Sjever OK Bosanska 43b vikendica na Jadriji, Galić-Sjever OK Istarska 28, Planić-OK Radnički dol, Richter-OK Vinovrh +vikendica Sovlje+brod, Vasiljević-OK, Maretić-Sjever OK Pantovčak, Horvat-Sjever OK Torbareva, Radimir-OK Pešćenica+vikendica Grščica na Korčuli, Mutnjaković-Folnegovićevo, , Strižić-Gornji Grad (Mletačka ul) Vrkljan-Donji Grad (Keršovanija 'Albinijeva zgrada'), Cota-Donji Grad (Gundulićeva), Šegvić-Donji Grad s (Gajeva, zg. Lubinsky)+ljeti brod ,Vitić-Donji Grad (Bogovićeva)+vikendica Šibenik+brod, Rašica-Donji Grad (Varšavska, ured Braće Kavurića), Milić-Donji Grad (Voje Kovačevića), Bartolić Donji Grad (Palmotićeva zg.Planić + Rovinj vikendica), Ljahnicki Donji Grad (Petrićeva), I&NFilipović –Donji Grad (zg.V.Kovačić), Krstulović-Donji Grad(blok Mali Vatikan+ vikendica Rovinj, Kolacio- Voćarsko Naselje kuća u nizu, Dragomanović- Voćarsko Naselje kuća u nizu, Kolenz- Travno kuća u nizu, Jelenić Semenčić- Siget kuća u nizu, Vujović+Marinović Uzelac- stan u urbanoj vili Grškovićeva 4, Seissel-stan u Galićevoj zgradi PB 8.kat, Frankol- stan do Sessela, Nikšić-neboder Čazmanska, Jelinek-neboder Veslačka, Vulin-neboder Veslačka+vikendica Tribunj, M.Novak-stan Moše Pijade, Rubetić-stan u Zagrebu +OK Ivanić Grad, Bregovac-OK Opatija, Tešija-DOK Osijek, Frka-OK Dubrovnik, Kolombo -neboder,Stari Grad + vikendica na Jadriji Pervan- VK Postira, Gotovac –OK u Splitu. Radić-kod Đardina+VK Pučišća Dinko Kovačić-3OK Botićevo Šetalište+VK Ražanj, ...i umjetnici: Vaništa-neboder Čazmanska+atelier Križanićeva, Murtić-OK Mlinarska (projekt Planić)+ ljetna kuća Vrsar+brod, Augustinčić-OK Bulatova,

/dž/Formiraju se velika poduzeća *teške i lake industrije* (Končar, Prvomajska, TPK, TEŽ, OKI, Jugovinil, Jugoplastika, TLM, 3.Maj, Split, Uljanik, Torpedo, Đuro Đaković, Dalmacija Dugi Rat, Jugoturbina Karlovac, Željezara Sisak*),RIZ, brodogradilišta:3.Maj,Viktor Lenac, Split, Trogir,Korčula,* ***proizvođači energije (***hidrocentrale Peruća, Zakučac,Novi Vinodoski, dalekovodi, Rafinerija Sisak, Petrokemija Kutina, Naftaplin 1954, plinovodi, INA 1963, ZGToplana 1970), ***prehrambena industrija (*** Gavrilović, Podravka, Koka, PIK Sljeme, Belje, Vrbovec, Neretva, Mesopromet,Kraš, Zvečevo,Badel, Bobis,Cetinka, Favorit Neležišće žvake 1959) , ***higijena i zdravlje (***Saponija, Pliva,Ris), **stan, odijevanje** (Florijan Bobić,Mobilia, Tvin, Šavrić, RIZ, Dalmatinka,Borovo, Peko, Šimecki, Bagat, Varteks, Galeb, Kamensko, NIK, Nada Dimić), ***građevinski materijali (***Dalmacija-Cement, Siporex, Ciglane Vinkovci, Jadrankamen, Pazinka, Bizovec, Samoborka, DIP Jela, Delnice, Ogulin, Spačva , Jugokeramika, Jedinstvo) ***građevinska poduzeća (***Industrogradnja, Tempo, Hidroelektra, Udarnik,Viadukt, Gortan, Konstruktor, Lavčević, Tehnogradnja), ***transporti (***željeznice ŽTP, pomorstvo Jugolinija, Jadrolinija, Jugotanker, autotransporti) ***mediji*** (RTZ, Naprijed, Vjesnik, SD, Novi List) ***film*** (Jadran-film, Zora,)..... Cjelokupno gospodarstvo Republike bilo je usklađeno s privredom Države.

/e/ (Koliko je radničke klase, moglo biti u društvu 1945/ 1972 ??/??) Šuvar: Hrvatska je 1946. imala 150.000 radnika i službenika (u vremenu 'forsirane socijalističke industrijalizacije radništvo se je udeseterstručilo) ...Hrvatska je odmah nakon Drugog svjetskog rata imala jedva stotinjak tisuća radnika...3% populacije/º "Oko 40% naših radnika u industriji svakog dana putuje sa sela u grad na posao.Poslije rada se vraćaju kući i tako dobar dio dana provedu na točkovima. Jednom nogom su na selu, a drugom u tvornici', zabilježio je Rudolf Sremec u sjajnom dokumentarcu 'Ljudi na točkovima', 1963. Oni su uz tvornički posao zadržali i poljoprivredne poslove, a i radnici na gradskim periferijama imali su povrtnjake i kokošinjce. Krešo Golik je 1966. napravio impresivan dokumentarni film 'Od 3 do 22' o radnici Smilji Glavaš, tvorničkoj radnici sa sela čiji dnevni ritam od ustajanja u 3:00 do lijeganja u 20:00 je pun tempa, aktivnosti i obaveza, uz tvornički rad je još uvijek puno kućnih obaveza.

/f/ U predratnim vilama i građanskim stanovima, žene bijelog okovratnika ,'milostive' imale su 'sluškinje, bedinerice' i to je bio normalni koncept (fran.izreka XIX st ' ili imaš sluškinju ili si sluškinja'). U novom vremenu, socijalističkim modernim kućama toga nije trebalo , ali je ipak ponešto bilo. Može se naći više primjera novoprojektiranih obiteljskih kuća koji imaju sobicu u gospodarskom traktu za djevojku, slično kao i ranije. U Jugoslaviji 1971. se navodi 23.000 'kućnih pomoćnica' kako su tada sluškinje eufemistički preimenovane, a vjerojatno popis nije sve obuhvatio . Statusno je puno bolje bilo biti industrijska radnica nego kućna pomoćnica-sluškinja! Nisu se formirali 'servisi kućne pomoći' od zaposlenica s radničkim pravima,8-8-8. već arhaično služenja 7 dana puta 24 sata minus 'Tri sata za ljubav' (film Fadila Hađića ,1968). Izjava drugarice Broz 'za ravnopravnost žene kod nas zaista se više ne trebamo boriti,ona je tu, ali, u praksi se često odstupa' (1968) ne objašnjava 'zašto često odstupa' i govori o ravnopravnost na papiru. Teže je naravno ostvariti nego deklarirati, premda i deklarirati znači nešto.

Na Arhitekturi od 1945-1972 bilo je 1504 dipoma , 945 mladića i 559 djevojaka (63:37%) U mojoj generaciji 1970. mladića 24: djevojaka 34. Od prvih diploma na našem fakultetu 1923 - 1945: 222 arhitekta + 18 kod Iblera (22 žene: 218 muškaraca) , a od prva 104 diplomirana arhitekta 1923-1934 bilo je samo 5 arhitektica.

Zemlje i godine u kojima žene stiću glasačka prava: New Zeland 1893, Finska 1905, SSSR 1917, Njemačka 1919, USA 1920, Velika Britanija 1928 ,Jugoslavija 1945, Francuska 1945, Švicarska 1971. Godine 1968. u USA Kongresu, od 435 kongresnika-11 su žene!

/g 'Od svih umjetnosti za nas /boljševike najvažniji je FILM ' istaknuo je Lenjin 1922, inače ljubitelj klasične umjetnosti ('Bethovena i Appasionatu bih mogao svaki dan slušati', kazao je))

domaći *igrani filmovi*, partizanski, seoski, urbani, drame, dječji, komedije (FF Arena, Pula, od 1954), projicirali su i sovjetski do 1949 i poslije 1956 , od 1949. dominacija Hollywooda, meksički 'Jedan dan života' 1950 film uz koji je cijela zemlja plakala,u Zagrebu prikazivan preko 200 dana zaredom ,nersvrstani 'Majka Indija'1957. propagiran i masovno gledan. Projekciji filma su prethodile 'Filmske Novosti'(10'). *Crtani filmovi* poznate Zagrebačke Škole Crtanog Filma (Disney 'alternativa') Dušan Vukotić Surogat, Oscar 1962, *kratki art filmovi* amaterskih kino-klubova Split(Martinac, Zafranović), Zagreb (Pansini) bili su komornog, introvertnog i osobnog karaktera, a YU Crni Val se je okrenuo pomalo dešperatnoj 'antisocijalističkoj' eliti. (Plastični Isus? Misterij Orgazma?Lisice?)

Kratki dokumentarni Krste Papića 'Halo Munchen' 1968, 'Specijalni Vlakovi'' 1971, emotivno prikazuju tu seobu pod 'sunce tuđeg neba'. U sportu , nogomet je izazivao najviše pažnje (rivalitet velike četvorke-Dinamo, Hajduk, Partizan i Crvena Zvezda). Dinamov stadion (Turina, Ehrlich, Neidhardt) imao je najveći posjet od 65.000 gledaoca- Dinamo:Santos (nastupio Pele)l 1:1-12.IX,1969. i Zagreb:Osijek 2:2 (penali 6:5) 19.VII,1973. . Slavili su se državni sportski uspjesi. Gusar četverac (zlato 1952) (1952:nogomet YU:SSSR 5:5 pa 2:1-politička utakmica), 1968:vaterpolo YU zlato, zlatnu Đurđu Bjedov dočekuje 100.000 ljudi na splitskoj Rivi, 1970:košarka YU World Champions.

Mediji postaju promotori masovne kulture. Radio Zagreb ima raznovrstan program,glavne vijesti 15:00,19:00, 22:00 program završavao u 24:00 hrvatskom himnom). Bio je dostupan i opozicijski CIA 'Voice of America ,'Ovdje Vašington, Glas Amerike, govori Grga Zlatoper. Prvi televizijski prijenos bilo je svečano otvorenje Zagrebačkoga Velesajma, 7.IX, 1956. Iste godine dva mjeseca kasnije supružnici Danica i ing.Savo Čemer iz Zagreba su prvi privatni vlasnici televizora u Jugoslaviji. 1958. kad počinje redovito emitiranje televizijskog programa, u Jugoslaviji bilo oko 6000 televizora, odnosno 1 prijemnik na 3003 stanovnika, početkom 1960tih 1 prijemnik na 618 stanovnika, a krajem tog desetljeća 1 prijemnik na samo 11 stanovnika. Broj kino gledatelja se smanjuje, tv-ekrana raste . Radio-pretplatnika je još uvijek više, a u kućanstva dolaze i gramofoni. (Prostor i namještaj u stanu gdje se čitaju knjige, novine, sluša radio, pogotovo gleda televizija, gdje je 'kućni oltar', su teme za arhitekte)

/h / Stjepan Radić je *samo seljaštvo smatrao 'narodom' u užem smislu a 'odnarođeni dio naroda'* bila su gospoda, viši društveni slojevi, (kao što je nekad bila podjela podanici/velikaši, plebejci /patriciji, demos/aristokracija). Seljaci i selo su bili 'pravi narod' i nositelji narodne kulture, oni su većina društva, slabo educiran, neuki,siromašn' ali 'plemeniti', a grad i građani su predstavnici 'iskrivljene kulture'

Suprotno ovom romantičnom narodnom zanosu je realitet, koji je Rudolf Bićanić, doktor prava, ekonomist, sociolog, radićevac ,HSS političar, je istražio u više hrvatskih regija godine 1936. i objavio u knjizi 'Kako živi narod'.

'Teške su to riječi, ali istinite: Tri četvrtine svih Hrvata nemaju kreveta. Kad se raspravlja o životnom standardu, onda se obično smatra, da neophodnoj potrebi života svakog pojedinca, spada u najmanju ruku, barem krevet. To se računa u minimum udobnosti za čovječji život. Pa ipak, s gledišta cjelokupnog hrvatskog naroda moramo danas reći, da svi oni, koji imaju svoj vlastiti krevet spadaju, u stvari, među privilegirane".

(To su godine kada je u Splitu napravljena Palača Ivana Meštrovića ,u Dubrovniku Palača Bože Banca, u Zagrebu raskošne moderne vile).Iz poslijeratnog, kao nastavku prijeratnog vremena su i ove dvije priče iz Dalmatinske Zagore, u mjestima koje sam preimenovao 'brešanovskim' nazivom.

„MRDUŠA DONJA“ blizu Benkovca: Kuća potleušica kamena s kamenim pločama cca 5x10 m podjeljena u dva dijela, svaki jedna ulazna vrata, prozora nije bilo, u jednom dijelu komin kužina, iza zida stoka (magarica, sedam,osam ovaca, koju godinu neki mali praščić), u drugom dijelu su nagurani spavali, na ležajevima lepušina, tu je bila bačva s vinom, škrinja, suhe smokve . Majka i otac nikakvu intimu nisu mogli imati. 'Na stranu' su išli iza kuće. Po vodu vučijama na magarcu oko 1,5 km do izvora, elektrika je stigla 1967. Kod doktora se nije išlo (?) majka je svih rodila kod kuće. Otac kad bi se napio, bio je nezgodan. Kad je s 12 godina dječak ojačao, otac više nije smio istući majku i izbaciti je s djecom preko noći iz kuće. Obitelj sa sedmero djece (rođeni '52,'54,'55,'59,'63, '67,'70), četiri strica stradali kao ustaše, otac invalid, od pete godine slabo je hodao, obrađivali su nešto polja, imali magaricu, sedam osam ovaca, koje godine manjeg prasca, hrane nikada dovoljno, često je bilo i gladi, dječak nije bio zainteresiran za učenje, najdraži predmeti tjelesni i muzički, crkva je bila blizu, pa je dva ili tri puta dnevno išao je na mise. Stalna nestašica, državi porez, a i crkvi je trebalo davati jer je bila je sramota da fratar s oltara prozove one koji ne daju .Pred crkvom prije i poslije mise se je pjevalo, pjevalo se je na polju, u paši, i one priproste ('Čuvam ovce, mrče mi se gala, ne znam majko, kome bi je dala') i one zabranjene zbog kojih je bio privođen u miliciju u vrijeme oko Božića, da ne bude većih incidenata. Ali, sve u svemu, bio je zadovoljan. Nakon osmogodišnje škole odlazi od kuće, fizički radnik u 'Vijaduktu' na izradi ceste Bihać-Drvar, radničko naselje u Bosanskom Petrovcu, hrana jako dobra, prvi puta se najeo kako treba, na kratko s lopatom, pa puno lakši posao, ispomoć inžinjeru geodetu, 1973.vojska, poslije par mjeseci 'Gortan' u Zadru, pa u Zagreb, priučio se za staklara. U 'Staklu' plaća dobra , uz to i neka zarada u fušu. Kaže, u socijalizmu nije bilo loše. Nudili su mu, ali je uvijek odbijao članstvo u Partiji. Volio je i dobro igrao nogomet, za 'Vijadukt', pa za 'Staklo', nastupali su na Radničkim Sportskim Igrama. Supruga iz Zagorja, radila je u Zagrebačkoj Mljekari, dvije kćeri, sagradili su kuću u Sopnici, 10x10 m na kat. (Dvije starije sestre su otišle u časne,nakon par godina napustile samostan, udale se za gastarbajtere pa u Njemačku, mlađe sestre isto neko vrijeme u Njemačku, dva najmlađa brata na bauštelu u Austriju)

„MRDUŠA DONJA“ 6.5 km od Unešića: otac (1905-68), majka (1909- 65) i 14 rođene djece: ***'30!,*** *1931,1933****, '34****!, 1936, '38!,'39!,'40!,41!, 1943, 1945, 1947, 1949, 1950. /!šest ih je umrlo u godinu, dvije od rođenja-svi prije, nitko poslije rata/.Otac je imao državnu službu što se je tada u mjestu jako cijenilo, imao je i svečanu uniformu koju je oblačio par puta godišnje na željezničarskim feštama. Bio je radnik na željeznici, u Split- Kopilici utovarivao ugljen u lokomotivu, smjene '12/24' ,12 sati posao, 24 sata slobodan. Na posao je odlazio iz Utora, pješke do Unešića sat hoda pa na vlak, volio je malo popiti, u tri navrata bio je osuđen po mjesec dana zatvora zbog u pjevanja u pijanstvu 'Ustani Bane' i 'Vilo Velebita', a zatvor je odslužio preko godišnjeg odmora i za vrijeme poklonjenog 'bolovanja' tako da nije gubio posao. U pijanstvu bi istukao ženu i djecu koja bi branila majku. Kuća u Utorama je napravljena 1939. od domaćeg kamena, na krovu crijep iz Vinkovaca, prizemnica, sa zapadne strane prislonjena uz bratovu kuću, od juga vrata i jedan prozor, od istoka i sjevera po jedan manji otvor radi ventilacije, jednoprostorna, kutak sa slamom za spavanje djece,kočeta postelja s lepušinom za roditelje, ognjište s komoštrama, iznad se je sušilo suho meso, načve (korito za mjesiti kruh),vjedro s brašnom, polica, ormar u zidu, 2 škrinje jedna poviše druge, iza vrata vučija s vodom, sinija i tronožni stolci, 2 katrige, i prućem odvojeni dio za vola i kravu. Vani je bila kućerica za 10-15 ovaca, kokošinjac 10tak kokoši, praščar za dvije svinje,u dvorištu pas i mačka. Do čatrnje s vodom bilo je dvjestotinjak metara, vodovod i elektrika su stigli 1958. kada i put do kuće....nuždu bi obavili negdje iza kuće, imali su povrtnak, sijali pšenicu, ječam, proso i proju. Škola petorazredna bila je 5 km udaljena,djevojčice rođene prije rata nisu školu pohađale,ostale su nepismene . S 13 godina dječak je sam otišao u Vukovar,raznovrsno snalaženje, đački dom, završio srednju, pa ekonomski fakultet, radio u Borovu, trgovački putnik (47 godina radnog staža i samo 12 dana bolovanja kod operacije krajnika),supruga računovođa u Vuteksu, dvije kćerke, članstvo u Partiji, kaže, nije se moglo izbjeći. Odlazili su više godina na odmor u Radničko odmaralište, na sindikalne izlete, dva puta, u Čehoslovačku. Sagradio je kuću dvokatnicu u Kamenu kod Splita.* (Svi su iz ovih priča zasnovali obitelji i imali samo po jedno ili dvoje djece!)

Egzodus sirotinje iz dalmatinskog kamenjara, prikazao je Veljko Bulajić u filmu 'Vlak bez voznog reda'(1959). U filmu Krste Papića 'Lisice',1969. prikazan je brutalizam i sirovi primitivizam na dalmatiskom selu (s anti-režimskim 'štihom')

Ova dalmatinska zabit je i ambijent jedne 'artističke fikcije'. Napisana 1965., u teatru od 1971., ekranizirana 1973., bila je 'Predstava Hamleta u selu Mrduša Donja' Ive Brešana, danas obilježenom kao 'jedno od najboljih djela suvremene hrvatske književnosti' . Čudna je ideja ove parodije, tragikomedije, revanš za 'Bakonju fra Brnu'? Osim što je kroz masovnu posjećenost nasmijavala 'educiranu građansku publiku' (gdje nisu baš svi bili znanci Shakesperea) , rugajući se primitivizmu 'seoskih partijaca' , a mimo tog tužnog smijeha , što je ostalo?(Teatar ITD postavu sam gledao na splitskoj Cararinoj Poljani, kod posjeta Globe Theatru sam zamišljo 'mrduško nasmijavanje' londonske publike, dali bi ga bilo?) Kako bi publika doživjela ovu predstavu. tu u našim pravim 'Mrdušama'? Koliko bi sve skupa razumjeli, kako bi primali ovaj plitki humor na račun njihove seljačije? Vrhunski kulturni i književni autoritet Kako je Krleža doživio ovo popularnom djelo u duhu svog ljubljanskog referata? . Selo ,život, ljude, kuće, između dva rata u Hrvatskom Zagorju, opisao je Slavko Kolar, čije su novele 'Svoga Tela Gospodar' i 'Breza' ekranizirali Fedor Hanžeković (1957) i Ante Babaja (1967)-slične nevolje seoske zaostalosti i primitivizma. Tko je čitao i gledao ove filmove? Kako s umjetnošću popravljati društvo? Koji literalni i filmski žanr je najefikasniji? Neorealizam, Socrealizam (s ideološkom notom), Film Noir/depresivni Crni Va(??l, Humoristični Karikaturalni/Black Comedy? Dokumenntarni Cinema Verite/Kino Pravda!

M

/'i' Tenzije na početku (afera Stepinac, 1949) poslije su zaglađene.Sloboda vjere se je poštivala. Film 'Bakonja fra Brne' 1951, i drama Ranko Marinković:Gloria ,1955, bili su tek male provokacije Crkvi. Titov posjet Papi III, 1971., Marijanski Kongres, skup od 200.000 vjernika u Marija Bistrici 15.VIII, 1971., gradnja crkve u Novom Zagrebu, priprema gradnje kon-katedrale u Splitu, je unaprijedilo odnose.('Obračun' Crkve i Partije dogoditi će se kasnije početkom '90tih). Partiji je tada u vladanju ozbiljna 'opozicija' bila neprijateljska militantna emigracija, a u blagoj mjeri filozofi (Praxis 1964-74, Korčulanska ljetna škola gdje su sudjelovali E. Bloch, H. Lefebvre, H. Marcuse, J. Habermas).

/'j' Na najvećoj novčanici bila je slika rudara Alije Sirotanovića koji je oborio sovjetski rekord rudara Stahanova (Trebali ti što druže Alija? Veća lopata Druže Tito!) No simbol i vrijednost proizvodnje blijedi pred izazovima kupovine , uskoro 'shopinga'. Potrošnja postaje individualna blagodat 'bez mjere'. Formira se i širi mreža trgovina, grade se robne kuće (NaMa, RoMa,PriMa,VaMa,..) i samoposluge. U Ivancu kod Varaždina 1956. je otvorena prva samoposluga u Jugoslaviji, druga je bila 1958. godine **u** Beogradu. U kućama i stanovima je pojačana količina raznovrsnih proizvoda .

M2

/k' Adolf Loos: Ornament und *Verbrechen* 1913, tu je napisano da su primitivni i slabije obrazovani ljudi više skloniji ukrašavanju i dekoriranju, nego jednostavnosti i praktičnosti, odlikama i modernog čovjeka.(Ornament i Zločin, 1912). Le Corbusier: *L'Esprit Nouveau/purizam/ prisme pour, ,* Vers une architecture, *Cinq points de l'architecture moderne, 'otvara oči' koje ne vide automobile, brodove, avione, tvornice, silose,* 1923, Urbanism 1925, La Ville Radiese, Oeuvre Complete I-VIII, De Stijl/neoplasticizam 1917-31, Neue Bauen / Nova Objektivnost, Hitckok&Johnson: International Style, MOMA izložba knjiga, 1932, Češki funkcionalizam/kubizam, Mies: Less is More, 'almost nothing',FLWright: Organic Architecture, Malevič:Suprematizam, El Lisitzky, Tatlin, Leonidov,Braća Vesnin, Černihov:Konstruktivizam. BAUHAUS (1919-1933) simbol funkcionalizma je ustvari veliki promotor modernizma, stvara i podržava mit da je moderna arhitektura funkcionalna, što bi trebalo biti, ali je puno slavnih modernih primjera, pa i onih projektiranih na Bauhausu, koji to demantiraju . Moderna kuća 'nema dimnjaka' ili je jedan skriveni za centralno grijanje jer 'kuće će se zagrijavati elektrikom'.(Lenjin: 'Komunizam je vlast sovjeta + ELEKTRIFIKACIJA cijele zemlje' 1920).
Kultne M1 vile su bile unikati, Savoye, Tugendhat, Falingwater i još par stotina njih kao kap u moru svekolike gradnje. Moderna naselja 'bijelih okovratnika' bila su Weissenhofsiedlung Stuttgart 1927, Hoek van Holland, Rotterdam 1927, Babe Praha, Novy Dum Brno 1928, Werkbundsiedlung Wien 1932, Neubühl Zurich 1932, ulica Napraforgo Budapest 1931. Značajan je bio tvorničar Tomaš Bata koji je gradio i moderna naselja u Zlinu, i drugim mjestima njegovih tvornica-jedno, 'Bata Ville' i kod nas u Borovu 1931-36 122 zgrade izgrađene od neožbukane crvene opeke u kojima je živjelo 1818 stanovnika. (Bata je vjerojatno inspiraciju za 'industrijsku zajednicu'dobio od Pullman Towns, Chicago, s kraja 19.st)

Između dva rata, kod nas je nekoliko desetaka modernih vila 'čistog' Internacionalnog Stila, arhitekti Ibler, Kauzlarić&Gomboš, Cota, Neuman, Petrović,Weissmann ...Ima i onih drugih, novih, s potrebom romantične i sentimentalne 'veze s vlastitim korjenima'. Primjerice kod Vile Blažeković, u bazi je zelenkasti podsljemenski kamen, a na krovu bila je slama, iako je Ibler proklamirao 'treba živjeti i graditi u duhu svog vremena'. Bile su to vile za Elitu, na ZG sjeveru, Tuškancu, Novakovoj, oblikovno tehnički moderne, ali sa starim stilom stanovanja- sve su imale kućne pomoćnice. Cvijetno Naselje je bilo za Bijele Okovratnike, a s 'kosim krovovima' Dubrava, Trešnjevka, Trnje, za ostale. Za 'prave Zagrebčane'/purgere/agramere, Grada ('građanske kulture) južno od pruge nije bilo.

/'l' Horvat: Dalmatinka, DTR, Gomboš:Končar), hidrocentrale (Horvat: Peruča 1960, ,Novi Vinodolski 1952, Zakučac 1962), Termocentrala Plomin I (1969), dalekovodi, ugljenokopi Raša, Siverić,(prometna mreža) Autoput Bratstvo-Jedinstvo ZG-BG 1950, Jadranska Magistrala '50tih,'60tih, Autocesta ZG-Karlovac 1972, mostovi Maslenički 1960, Šibenski 1966, Slunjski, Aerodromi ZG,ST, RI, DB, ZD, Luka Ploče, fakulteti , škole , vrtići. bolnice (Dumengić:Firule,Urlich:Vojna ST), Radničko Sveučilište (Nikšić&Kučan), Robne Kuće (Dragomanović)NA-MA,(Šatara) PRI-MA, (Kučan) RK-RI, RO-MA, VA-MA, DO-MA, Vinarije(Fabris), ... nešto malo Radničkoh Odmarališta pa 'eksplozija turizma' i HOTELI ,jadranski, turistički, (Maestral Brela,1965, Magaš:Solaris (Nagrada 'Borba') 1968, , Jadran Tučepi, 1948-54**,** Podgora¸Plat Mlini 71,Ćićin-Šain Palais DB 1972, Perković:Marina Primošten 1969-72, Miličević:Croatia Cavtat, Finci:Kupari,Frka: Lafodia Lopud,Plava Laguna,Zelena Laguna Poreč, **Hotelski** SOLITERI: Šegvić:Excelsior DB, 1958/65, Salatić:Neptun DB 1961, Perković: Marjan ST 1963, Vesanović:Punta VD, Šimanović:Alan SG, 1968.Bregovac (kralj hotelske izgradnje s 24 hotela): Ambasador OP 1966, Zlatar:Adriatic UM, Omorika CK 1973. Gradski modernistički hoteli na Kontinentu, Kutina, Koprivnica, Čakovec,..Hoteli, bilo turistički, bilo poslovni su donosili neke promjene, neko širenje 'lokalnih vizura'.
U Arhitekturi -1948 objavljeni su nerealzirani projekt Domova Kulturei, arhitekti Tušek, Vitić, Haberle, Horvat, svi sa elementima tradicionalističkog oblikovanja,a takav je i Dom Kulture u Klisu 1952, Neven Šegvić u potpisu. Radnički domovi Melnikov:Rusakov Moskva1928, Golosov: Zuev Moskva 1929, i Prouve: Maison du Peuple Clichy ,FR, 1938 su antologijski primjeri moderne arhitekture, a kod nas je jedino Frane Buškariol isprojektirao modernim Tvornički Dom '10 Kolovoz' u Majdanu(bez publiciteta,danas devastiran).

/lj/Kod nas je prvi na nacrtima imenuje prostorije Kuno Weidman: Zagreb (1893) , prvi tlocrti s namještajem nalazim kod Garnier:Cite Industriele, 1903, a kod nas prvi Viktor Kovačić ucrtava namještaj (1912). Na valjane orjentacije prostorija je nekad davno upućivao i Vitruvije (I, BC)
Američki standardi ('Projektovanje u Zgradarstvu',GK prevedeno 1967), 'Neufert '(prvo izdanje 1936, pa slijedi još 36 izdanja, kod nas preveden 1968, još jednom 2002.), upućuju na utilitarnost i racionalnost stambene arhitekture. 1949. Ernest Neufert (bivši Gropiusov asistent), na proputovanju iz Atene na poziv prof.Vrkljana, gostuje u Zagrebu, na faksu drži predavanje, što svakako afirmira funkcionalizam još više. (*Ibler funkcionalizmom nije bio previše opterećen, a kod kasnijih OK nije ni 'modernom dogmom').

/m/ GARAŽA ili mjesto za automobil na parceli , se sve više uključuje u program kuće .Prvu garažu u sklopu kuće napravio je FLW:Robbie 1905, kod nas Viktor Kovačić :Vila Vrbanić 1913, ali tek sada, iza 2.svj.rata, postaje masovna pojava. Kod nas se je pojavio osobni automobil FIĆO, Fićek, Zastava 750 , proizvodnja od 1955. po licenci FIATa 600, *dimenzija*: 3,29 x 1,38 x 1,40 (*fićo* je bio viši nego širi), 120 km/sat ,za dugo neprikosnoveni"vladar" jugoslavenskih cesta, poslije Spaček 1964., NSU Prinz 1965. (1965: 8 auta/1000 st 1968: 20auta/1000 st). **HIGIJENA** je na puno višem stupnju (kupaonice i WC su u našim primjerima najčešće odvojeni, a vrlo je rijetko u WCu praonik za ruke (zašto, ne znam). Nekadašnje **PRAONICE** u velikim podrumskim prostorijama, zamjenjuju se perilicama. Prv(vešmašine bile su u cijeni 2-2,5 radničke plaće, ali reklama ističe, **'perilica se kupuje za cijeli život**, nema više mukotrpnog 'prokuhavanja veša' i smještavaju se najčešće u kupaonicu Za održavanje čistoće, 'uz krpe i metlu' pojavio se je usisivač. **DNEVNI BORAVAK** glavna prostorija dobiva radio, gramofon i od 1956. 'kućni oltar' televizor. **KUHINJA** se pomalo oprema visokom tehnologijom (Električni štednjak 1955, frižider krajem 1950tih ,Obodin-Cetinje) ,a pohrana većih količina konzervirane, pasterizirane, osušene, kiseljene hrane u izbama, se smanjuje. Prehrana urbana i ruralna je s razlikama, ali se pomalo izjednačava('Bakina kuhinja'u mnogočemu, mit) . Iskorak u organizaciji kuhinje bila je *Frankfurter Küche* (M.Schutte-Lihotzky, 1926) .**ODJEĆA ,** obuća, stil odijevanja, ovog vremena se potpuno modernizira u svim društvenim slojevima veliko prisustvo konfekcijske produkcije iako su krojački zanati i dalje aktualni. Elitni su bili krajem 1960tih i modni krojači Gumzelj, Hundić, Žuži Jelinek (krojačica Jovanke Broz),tu su manifestacije kao Modefest u Trogiru, modne manekenke (Nuša Marović, Irena Uhl), modni časopisi . Hitovi su bile najlon košulje, najlon-čarape,bikinci, japanke, šuškavci. štikle, traperice (Ponte Roso), učenice su u školi imale kecelje. Dimenzioniranje ormara u kući/stanu je bilo 120cm/odrasloj osobi , rijetko se javlja prostor garderobe **. GRIJANJE** napušta kaljeve peći po sobama, uvodi centralno grijanje, gorivo drvo, ugljen, (još uvijek skladišta u kući) , lož ulje (rezervoar u vrtu), plin (samo napajanje) broj dimnjaka na kući se reducira, a ako je elektrika energija 'romantičnog dimnjaka više nema. **INSTALACIJE ,** vodovod, kanalizacija, plin, struja, telefon, postaju sve značajnije i složenije. Galićeva kultna zgrada Proleterska/Vukovarska iz 1953. nije imala centralno, imala je u početku grijanje kaljevim pećima, dok je u Vili Kaufer već 1937 instalirano centralno! Galićeva vlastita kuća u Istarskoj je imala tri vrste grijanja, različito po raznim prostorijama, kaljeve peći, električni radijatori, uljne peći. (Galić je na faksu podučavao proračun kaljeva po kubaturi prostorije, kao i razne vrste septičkih jama).

Stanje kućne tehnologije bilo je -1968: električni i plinski štednjak 41% domaćinstava /usisivač 18,4 % /bojler 18,5 %/ hladnjak 30,8% / televizor 31,5 % /gramofon 20,2% (na selu 6,5%)/ fotoaparat 11%/ automobil 9,5% (na selu 0,2%) / telefon 6,2% (imale samo gradske obitelji, kao i pisaći stroj)/ 1962: perilica 4,8% a 1972: 44,2 % (poljoprivrednih kućanstava samo 0,8%) Sva ova modernizacija je prvo zahvatila stanovanje Bijelih Okovratnika ,grad, da bi poslije decenijama stizala i na selo

/n/ ARHITEKTONSKI FAKULTET U ZAGREBU osnovan 1919. (u državi su još BEOGRAD od 1846,, LJUBLJANA **od** 1939,SARAJEVO' od 1949, SKOPLJE od 1949) bio je važan sudionik svih naših arhitektonskih događanja. Nastava u vrijeme mog studiranja (1965-1970) bila je obilježena modernizmom, ali i sa dosta povijesti- risanje odljeva starogrčkih skulptura (Tompa), izučavanje i crtanje povijesnih oblika,dorskih, jonskih, korintskih stupova (Denzler, Sena Gvozdanović),crtanje konzervativnih građevinskih detalja, masivni zid od opeke, drveno krovište stolica, visulje, pokrov crijep (ne i ravni krov), spojni prozor, krilo na krilo (Vrkljan), teorija arhitekture 'skoro bez XX stoljeća' (Mohorovičić), Arhitektura Naroda Jugoslavije s dosta povijesti . Šegvić predaje i obnavlja Ljetnikovac Sorkočević , radi 'restitucionalni' projekt Hotela na ZG Gornjem Gradu, također predaje predmet Suvremena Svjetska arhitektura. Na 2.godini je krenula 'funkcionalistička arhitektura' (Galić,asistenti Frankol, Lozica, Hasanagić, Filipović), sva projektiranja bila su obilježena 'modernizmom', Šegvić(asistenti Dragomanović,Radimir), Turina (asistenti Vodička,Žnidarec,Šeferov), Begović (asistent Crnković) predaje 'industriju','robne kuće' i Interijer,radi modernistički ZV paviljon ĐĐ i 'regionalne Hlebine' 1963-68), Rašica (asistentica Marsić) predaje hotele, radi modernistički ZV paviljon,obnavlja HNK.

Na terenskoj nastavi, uz malo suvremenosti, prevalencija je bila na obilasku povijesti. ISTRA-Eufrazijana, Motovun, kule Novigrad, Beram Crkva Sv.Marije na Škrilinah, sv.Petar u Šumi- PLES MRTVACA iz 1474, freske za osjećanje ili razmišljanje, prolaznost i vječnost, smirenje i upozorenje , Mohina predanost nasljeđu i predavačke melodijske kadence, cijelim tim povijesnim putem. DALMACIJA- Dioklecijanova Palača,Buvina vrata,zvonik sv.Duje, kapela sv.Martina,Crkvica sv.Trojice, sv.Barbara, Radovanov portal,(prošli smo bez osvrta pokraj diskutabilne 'moderne zgrade' na trogirskoj Rivi), Korčula,Cavtat,Dubrovačke zidine, Klaustar, Onofrijeva česma, Sponza, Stradun, Koločep Ljetnikovac.. Od Modernog, ZAPRUĐE u izgradnji **,** vodio nas je, tada asistent Šmidihen, Opatijski HOTEL AMBASADOR detaljno nam je pokazao autor Bregovac, ispred Kuća Robić u Ičićima, nismo se zaustavljali. U Dubrovniku PLIVALIŠTE GRUŽ (Perković),na Lopudu HOTEL (Dobrović) , HOTEL (Frka)protumačio je Šegvić. U Splitu smještaj u kućicama u DUILOVU, spoju modernog i regionalnog (Svarčić).

Na Harvardu u vrijeme 'vladavine' W.Gropiusa (1937–1952), 'povijest 'se nije predavala, kao što se nije ni na Bauhausu (1919-1933) .Američku arhitekturu , poviješću ponovo kapacitiraju, ponajviše Vincent Sculy, Jane Jacobs i Robert Venturi (Complexity and Contradiction) i otvaraju put post-moderne.

Stručne knjige bile su: Stržić: Arh-Projektiranje I 1952, II 1956 (zanimljivo je da Stržić u knjigu nije uključio niti jedan primjer zagrebačkih predratnih modernih vila) , Nikola Dobrović:Suvremena Arhitektura 1-5, 1952., 1955., 1963., 1965., 1971, Ernst Neufert Pravila Građevinarstva, 1952 , NEUFERT standardi (prijevod 1968), Time-Saver Standards for Architectural Design Data (prijevod 1963) Loos: Ornament i Zločin (prijevod 1952), Gropius:Sinteza u Arhitekturi (prijevod), Le Corbusier:Ouvre Complete, 8 svezak od 1929. do 1970. godine Na fakultetu, više katedara je bilo pretplaćeo na razne strane arhitektonske časopise. (Galićevu biblioteku na faksu je vodila Nevenka Suvaljko).

Stručni časopis **'ARHITEKTURA'** osnovan 1947-glavni urednici u M2 razdoblju M2 :Neven Šegvić, Vlado Antolić, Krsto Filipović, Zdravko Bregovac, Zdenko Kolacio, Tomislav Petrović i časopis **'Čovjek i Prostor'** osnovan 1954-glavni urednici u M2 razdoblju .Zvonimir Marohnić do 1966, Miroslav Begović do 1976. (U Beogradu je tiskan časopis 'Arhitektura i Urbanizam', u Ljubljani 'Sinteza' od 1964.).Projektni Biroi su bili većiom pretplaćeni i na neke od stranih arh.magazina AA, AR, Domus, Baumeister, DBZ . Imućniji biroi su odlazili na stručna putovanja, (I,CH,NJ,NL), fakultetski zaposlenici su također putovali, prof. Vrkljan je više godina vodio članove svog kabineta po Italiji, Galić je godinu i pol bio kod Iblera u Švicarskoj, Richter je bio AA dopisnik,radio vani izložbe i paviljone, dosta je putovao,također Sessel, Rašica, Turina,Šegvić . Mlađi arhitekti su odlazili na stručna usavršavanja Nikšić (NL), Marinovi-Uzelacć (FR), Maretić(FR,DK), Mirković(F), Šmidihen(NJ), Magaš(A), Vujović(FR), Vodička, ili na rad Čižmek(FR), Budimirov(NJ), Kučan (NJ).Bilo je i studentskih europskih putovanja

Ovdje su gostovali i držali predavanja Ernest Neufert (1949), Richard Neutra (1962), Jaap Bakema (1963), a Udo Kulterman je (1965) posjetio Zagreb i napisao lijep prikaz o našoj arhitekturi. U Dubrovniku je 1956. održan Kongres CIAM-10. Arhitektonske Nagrade V.Kovačić od 1959., Nagrada 'Nazor' od 1965., Zagrebački salon od 1965. (od modernih obiteljskih kuća izlagane su OK Vasiljević i OK Matulja),međunarodna izlaganja Venecijanski Bienale , Milan Trienale (Richter dobiva nagradu), Sao Paolo (Nagrada za Požgaj:Kupalište ZD), Svjetska Izložba (Bruxelles, nagrada za Richtera)- sve su to bili određeni modernistički orjentiri.

Majstorska Radionica Ibler, a koju je naslijedio Galić bila je u funkciji doškolovavanja mladih arhitekata.

Među arhitektima, ako je i bilo različitih svjetonazora, nije bilo različitog pristupa arhitekturi. Moglo bi se pretpostaviti da su **'ljevičari' bili za modernizam, a 'desničari ' za tradicionalizam,** no između 'partijaca' (Ostrogović, Šegvić, Ibler, Galić, Vitić, Richter, Horvat, Fabris, Begović, Mohorovičić,Novak, Golik, Budimirov,....) i 'vanpartijaca' (Planić, Vrkljan, Haberle, Freudenreich, Žerjavić, Bartolić,Rašica,Nikšić, Magaš,...) po ovoj osnovi , nije bilo razlika i podjela, ni privatnih niti arhitektonskih. (Šegvić je u Bologni, vozeći zadnji model Alfa Romeo , kupio ga je od jednog natječajnog honorara, naišao na 'crvene' radničke demostracije i nije mogao proći. Zaustavili su ga i komentirali vidjevši YU registraciju 'Tu sei Communista, ma machina e Capitalista?' a profesor je sa šarmom uzvratio 'Io non sono Communista, Io non sono Capitalista, Io sono Artista!' Uz povike **i**'Brava!Brava! sa smjehom su ga propustili. Ova anegdota ilustrira često stvarno osjećanje arhitekata o svojoj profesiji. Međutim funkcionalist Hannes Meyer se ne bi s tim složio ('Arhitektura je znanost, a ne umjetnost'), vjerojatno ni Mies kada je kazao da je u arhitekturi 90% objektivno,racionalno i samo 10% artizam subjektivno, a što pogotovo vrijedi za stambenu arhitekturu velikih brojeva.

U formiranju cjelovite slike o fakultetu, mali prilog su i ova dva pisma Josipa Vanište.

**Poštovani g.Čižmek, hvala na dvije karte koje ste mi uputili. Ona prokleta kuća na Kačićevoj cesti u koju sam (uvijek s nekim teškim predosjećajem) ulazio, znajući da već i po profesiji tamo ne spadam. Taj osjećaj nije bio znak obolenja, neuroze, kako bi se moglo pomisliti. Meni nitko nije na odlasku dao ruku, rekao hvala iz neke građanske pristojnosti, niti napisao pismo, saučešće kad mi je umrla žena. I čistačice su dobivale (kako bi rekao M.K.) plehnatu omega uru na odlasku i za vjerovati je da im je netko rekao hvala. Moram ipak priznati da mi je njihova neuglađenost odgovarala. Krsto Hegedušić Krstača, kako ga je zvao Putar, govorio nam je za vrijeme studija„Družite se s arhitektima, oni su bolje obučeni od vas, znaju jezike, kreativniji su, na kraju inteligentniji." Nisam se družio ali sam silom prilika bio blizu njih i u jedinom gradu na svijetu, gdje sam mogao zaraditi malo novaca. Na licu mjesta i u golemom vremenskom periodu od 43 godine uvidio sam majstorovu zabludu. U Italiji mi je jedan prokleti židov (F.Conz), vozeći me kolima, rekao: „Moderna arhitektura je najrječitiji primjer da je čovjek zvijer i da je civilizacija koju je stvorio grozna." Još od Kauzlarića, koji je uz talent i zločestoću, unosio nešto od dandyja i hohštaplera, do poganog Šegvića, grubog Galića, bolesnog Jelovca pa do Magaša i dr., ljudi prepunih sebe, prepisivača, sa suviškom ženidbenog talenta (gotovo svi su se nekoliko puta ženili). Uvijek am mislio kakva nepravda da Vas nisu zadržali u nastavi, danas na to gledam drugačije. Možda stre sretniji da niste tamo ostavili život. Pozdravlja Vas J Vaništa*
Zgb 21 5 2000

**Dragi Čižmek, pogledao sam s pažnjom, nadasve simpatijom, priloge koje ste mi ustupili. Bilo bi dobro to objaviti, ispunilo bi našu životnu prazninu, posao objavljivanja trajao bi dugo s teškoćama, prekidima i permanentnim nedostatkom novaca, ali bi nas lišavao samoubilačkih misli. Vaš život i rad jedna je epoha, možda nisam igrao u njoj neku ulogu, gledao sam to sa strane i svoje mislio (kako mi je to rekao jednom Murtić, čovjek s kojim sam u životu izmjenio tri rečenice). Kao đaku Akademije 1945/6, Hegedušić (Krstača kako ga je zvao zvao Putar) rekao nam je : Družite se s arhitektima, oni znaju jezike, za razliku od vas, inteligentniji su, i bolje su obućeni. Uvjerio sam se , živeći sticanjem okolnosti s arhitektima, da je to tek djelomićno točno. Vidim među fotografijama i onog blesavog Miljenka Horvata, egocentrika, samoživca, koji je prekinuo samnom svaki odnos. Zaista bili su obučeni bolje od nas (Galić, Begović, Riža, Filipović, Kauzlarić..., dolazili lako do novaca, podmetali noge jedan drugome, držali se uzvišeno poput asirskih mudraca, mijenjali žene, stanove, kupovali skupe automobile. Bio sam trpljen u Kačićevoj 26, nisam na sjednicama u 40 godina, otvorio nikada usta (to je konstatirao Mohorovičić) i smatram (danas) da je to najbolje što sam u životu učinio. Primite pozdrave JV*
Zgb.Veliki Petak 2005.

/nj/Objava kraja Moderne je u knjizi C.J.: The Language of Post-Modern Architecture ,1977).Za afirmaciju post-moderne zaslužna je teoretska knjiga Robert Venturi: 'Complexity and Contradiction in Architecture' 1966, s uporištem u njegovu anti-modernističkom projektu i realizaciji, mješavini oblika , Vanna House 1959-1964,. Na arhitektonsku scenu se pojačano vraća u fragmentima historicizam, tadicionalizam i regionalizam. K.Frampton afirmira pojam 'kritički regionalizam' 1983). Peter Blake kritiku moderne objavljuje u knjizi 'Form Follows Fiasco'' (1977), u koju je uključio i nekoliko zagrebačkih primjera. Blake je 1974. posjetio Zagreb, bio sam mu domaćin i vodio ga na razgledavanje po Zagrebu i Samoboru.

Poslije post-moderne, ponovo će se aktualizirati vrijednosti moderne, javljaju se nazivi 'late-modern' , 'retromoderna', a kronološki bi to bilo 'treće modernističko razdoblje'.Međutim senzibiliteti 'kontekstualnog' još uvijek su aktualni - 'Kulturološko naslijeđe nije mrtva prošlost, nego živa osnova građenja budućnosti. Vrijednosti naslijeđa moraju biti sačuvane, a suvremene mogućnosti i stremljenja samo obogaćuju dani trenutak ostvarenjima čitljiva identiteta koji postaje trajan put razvoja'. Magaš , 2017. Malo je teško povezati ovu konstataciju i arhitektov sveukupni modernistički opus?

Suprotno riječima Internacionale, komunističke himne ('prošlost svu zbrišimo za svagda') i kod Sovjeta, i kod nas Narodna umjetnost kao i Narodna arhitektura i graditeljsko nasljeđe su tretirani s puno pažnje. Sovjetsku formulu arhitektonskog soc-realizma 'funkcionalno u sadržaju, nacionalno u formi', prof. Šegvić je uz projekte obiteljskih kuća u Gradacu 'preveo' kao *'.....suvremeni stambeni principi trebaju biti uključeni u našu nacionalnu (Dalmatinsku) formu. To znači arhitekturu univerzalnu u sadržaju i nacionalnu u formi'* . Šegvićevo zalaganje za očuvanje graditeljske baštine prilikom obnove, svakako anticipacija 'kontekstualizma'. Kontekstualna teza bi se mogla parafrazirati i kao Dalmatinske kuće u Dalmaciji za Dalmatince, Zagorske u Zagorju za Zagorce, a Moderne za Kozmopolite u velikim gradovima ili mjestima koji se svjetski osjećaju? Ovakova teza ipak ne stoji.

Hotelski modernizam iz 1960tih je zaključen , kao i i hotelski tornjevi (Perković: Marjan ST 1963, Salatić: Neptun DB 1963, Zlatar:Adriatic Umag 1963, Šegvić:Excelsior DB 1965, Novak:Alan Starigrad 1968 , Vesanović:Punta Vodice 1969). 'NAPRIJED U PROŠLOST'- krenulo je s novom serijom hotela- Emili: Uvala Scot (A-naslovnica 98/1968,ČIP-naslovnica 182/1968), Šegvić &Radimir: Perna,1970-72 ,Bernardi :Marco PoloKorčula, (ČIP-naslovnica 249/1973) Rošin: Kaktus (nagrada 'Nazor' 1977), Odisej Mljet 1978, Solitudo Lastovo 1981, Dulčić: Issa Vis, Biševo Komiža 1984 , svi su rađeni u duhu 'kritičkog regionalizma', a iskre ove arhitekture su napravile požar u 'populističkoj arhitekturi'. Kao 'turistička referenca' novog-regionalizma bilo je Naselje (ala Venecija) Port Grimaud kod Saint Tropeza,FR iz 1960tih. Istovremeno je na Cot'd Azur građena i Marina Baie des Anges kod Antibesa-ultra moderno turističko naselje. Profesor Šegvić je posjetio oba naselja, pa je u projektu Perna prisutna ta dvostrukost, ali u Orebiću je izveden samo 'regionalni' dio.

Izgleda da turistima nije dovoljno uživanje što pruža bogato graditeljsko naslijeđe, prirodni fenomeni, more, jezera, slapovi, sunce žega,zalasci, hladovina, mjesečina, kuhinja, cvrčci, zrikavci, šum mora, vjetar, nevera, boje,.....već je bilo potrebno raditi i novu neo-pučku hotelsku arhitekturu. Između 1967. i 1972. godine Hrvatska je, u suradnji s Ujedinjenim Narodima (UN), izradila program i plan prostornog uređenja jadranskog područja: sjeverni, srednji i južni Jadran, i u tim planovima je bio naglasak na 'autohtono'. Na kontinentalni regionalizam ponajviše je utjecao Spomen Dom Kumrovec, 1972-74. /Jane Jacobs (The Death and Life of Great American Cities, 1961) najveća kritičarka 'korbizjeovog' urbanizma, gostovala je kod nas predavanjem na fakultetu početkom 1970tih u AF Vijećnici, (bio prisutan.) Gradski polublokovi ili blokovi se izvode Dugave, Slavonski Brod, Zadar (Bili Brig) , Split (Žnjan-tri bloka unutar ponešto drugačije konciporanog Splita-3)

OK

/o/ U arhitektonskoj edukaciji projekt OK se smatra jednostavnijim zadatkom i smješta se na početku studija, a običnoi su to i prvi zadaci mladih arhitekata.Malo je onih koji nisu isprojektirali poneku OK, kao što je i malo onih koji ostvaruju 'velike arh-projekte'. Neke arhitekte, OK prate cijeli život,isprojektirali su ih na stotine (FLW,Planić,) Par dana prije smrti u 92.godini FLW je za crtaćim stolom projektirao, u mnogočemu inovativnu Lykes House,1959. (posjetio sam je 1972).Kod Planića (1900-1980) u zadnjoj godini života je zapisano 9 projekata od ukupno 722 napravljenih za života.

/p/ MOJA KUĆICA, MOJA SLOBODICA stvara osjećaj zaštićenosti i sigurnosti makar na dnu društvene ljestvice. Opjevan je stambeni ideal- 'KUĆICA U CVIJEĆU /trava oko nje/a na puteljak pada hlad/sa grana dunje dv'je./Tako želim sreću/tihi mali dom/jer ta me slika nježno prati/u srcu mom./ Dal' itko može sada/ uzet' to za zlo/što želim tako mlada/da jednom imam to./ Kućica u cvijeću/ puni moje sne/i kad bi u njoj bio dragi/imala bih sve'. (Zdrenka Vučković, hit-šlager, 1958) Slušateljstvo uglavnom zamišlja ovu 'kućicu', u tradicijskom obliku kao što je na omotu ploče. Isti sentiment isijava i kod Ive Tijardovića 'O kućo mala, sva moja divna radosti/U tebi stojin od prve svoje mladosti/Jerbo si lipa i lipa i smišna/U tebi dane sprovajam svoje starosti.' (Na vrhu društvene piramide, statusa i važnosti više nego funkcionalne potrebe , je 'MOJA VILA, MOJA KRILA')
Naše zadnje dvije palače bile su iz 1930tih, Ivana Meštovića na splitskim Mejama i Bože Banca na dubrovačkim Pločama ('Gospoda Glembajevi' imali su 'literalnu' trokatnu PALAČU u Gornjem Gradu' gdje tada, 1913. takove palače nije bilo) .

/r/Ovaj tip kuće u Zagrebu između dva rata, u Novakovoj i Nazorovoj, nazivan je NAJAMNA **VILA jer** je dio stanova bio u najmu, naziv *URBANA VILA* aktualiziran je nakon IBA-1979-83 u Berlinu). i manjim brojem katova. Tip korespondira s nazivima 'multifamily house' (engl) i 'Mehrfamilienhous' (njem).

/s/ 'VIKENDICA' je udomaćeni kolokvijalan naziv Gradnja za POVREMENI BORAVAK obuhvaća) manje , pa kasnije i veće LJETNE KUĆE, slične ili istovjetne obiteljskim kućama stalnog boravka, one raskošnije bile su LJETNE VILE ili LJETNE REZIDENCIJE (ljetnikovci). (Weekend House, ('tjednokrajnica',odmornica, ljetnica) Summer House, Beach House.
M2 vikendice su od desetak kvadrata na više, na parcelama od par sto kvadrata na više. 'Umaštavanje prirode' se često povezuje s 'autohtonom arhitekturom', regionalnim oblicima, 'oblikovni odlazak' u vernakularnu romantiku, pučku, tradicijsku arhitekturu, uklopanje u regionalne ambijente, oblike i materijale. ali svejedno u ovom M2 razdoblju je napravljen određeni broj 'modernih vikendica' uglavnom sve na Jadranu. Neke su 'ukrašene' s malo kamena, biljegom Mediterana ,pola ih je prvi red uz more (!), neke su unutar grada (Rovinj, Zadar), neke su posebne i unikati. U dva velika VIKEND NASELJA , Jadrija i Punta Skala, su bile tipske kućice, izvodila su se i mjesta za KAMPIRANJE ,Premantura,Drašnice, Vikendice prikazane u ovoj knjizi sagradili su direktori (6), doktori (5), arhitekti (5), sveučilišni profesori (3), kipari(2), književnici(2), slikari(2), kipar,dirigent, pjevač, ...i nekoliko obrtnika (krojač, limar, konobar, frizerka)
/š/ Natječaj za stambene kuće radnika i službenika/ namještenika u NRH, (Arhitektura 1952/1) pristiglo 47 radova s 3 rješenja kuća (samostalna, poluugrađena i u nizu) /obiteljski stan s najnužnijim gospodarskim prostorijama, prizemlje i potkrovlje, 65 i 77 m2, za 4 osobe . Novo društvo, modernističko, je izgleda pretpostavljalo manje djece i malobrojnije obitelji. I i II nagrada tim Kazimira Ostrogovića,III tim Ive Bartolića,... (8 nagrada) , svi projekti s karakteristikama tradicionalnog oblikovanja, bez navođenja lokacije (grad, suburbija, selo, unificirano), bez regije.Ovo su bile ponajviše prigradske kuće, ne 'gradske', ne kuće na selu koje uključuju i značajne gospodarske dijelove (prostore za stoku,alate, preradu i pohranu proizvoda). Namjera je bila trajna izložba ili ogledno naselje, ali od svega toga ništa, i nije poznato je li neka od tih kuća negdje **izvedena.**

Veliki zagrebački biroi nisu uzimali tako male poslove, projekte obiteljskih kuća, pa su zagrebački arhitekti unutar Društva arhitekata osnovali Zadrugu arhitekata za projektiranje individualnih kuća (1952/3) preko koje su radili i ovjeravali svoje usputne sitne *fuševe*. Jedan takav posao, pričali su mi B.Budimirov i I.Bartolić, projekt skromne male kuće, napravljen je prvo za izvjesnog investitora prezimena Kurek, i navodno od tada, svaki sličan posao i projekt tog tipa počeo se je nazivati 'kurek'.Govorilo se 'imam delati 2-3 kureka'. Mislim da je vjerojatnije naziv došao kao kajkavska umanjenica za kuću ili kuriju, jer se naziv koristio samo u zagrebačkom miljeu, a pretpostavljao je projekte bez puno arhitektonskih ambicija.

/t/ U stručnoj literaturi tog vremena naša M2.OK (1945-72) bila je slabo prisutna. U časopisu 'Arhitektura' objavljeni su samo prilozi - Vitić:Vila na Mejama, Ostrogović:Weberove stube, Bartolić: Vila Tuškanac, bez navođenja korisnika (admirala, ministra i političara), a od kuća s tradicijskim elementima bilo ih je više prikazanih Bartolić:Sisak i Zadar, Vrkljan&Skopin: Jordanovac, Skopin:Pantovčak, Vitić:Vis, Marasović:Knin, Žerjavić:Zelenjak. Zanimljivo je da su prezentirane neke predratne 'kapitalističke vile' Kauzlarić&Gomboš: Vila Ladany ZG iz 1937, Neuman: Vila Oblath VŽ iz 1934 , Strižić: VILA na Jadranu (A-1952/1), sve bez podataka i nekog kritičkog osvrta. Jesu li to bili stari 'arh-putokazi',za nove funkcionalne ili oblikovne ideje?
A, svega 4 godine ranije (A-1948/2) N.Šegvić, glavni urednik piše o *'Zabludama buržoaske arhitekture': 'Kada promotrimo djela R.Neutre, Waltera Gropiusa, Marcela Breuera, Mies Van der Rohea, odmah ćemo ustanoviti činjenicu, da je njih potpuno zaokupila milijunaška obiteljska kuća. Sav njihov arhitektonski potencijal utrošen je u nekoliko miljunaških vila*.' Nakon razlaza sa SSSRom. totalna promjena kursa.
Naši časopisi su objavljivali raznovrsnu Modernu Arhitekturu,dok je moderna obiteljska kuća bila negdje na margini kao da je isijavao stav da je za OK najprikladniji 'nepretenciozni tradicijski' oblik s dvostrešnim ili četverostrešnim krovom i nekorištenim potkrovljem, a 'regionalno' i 'narodno' bile su često publicirane teme.
Arhitektura' 1952-1: *'Naši narodi prilagođujući se potrebama kraja, klime i materijala pokazali su često smisao za kvalitetno oblikovanje stambene kuće. Vjekovima su davali ostvarenja koja se u pogledu svrsishodnosti i ljepote oblika mogu staviti uz bok analognih najvrednijih objekata najkulturnijih naroda svijeta. S obzirom na raznorodnost naših krajeva nastalo je obilje raznovrsnih tipova i bogatstvo oblika autohtonih stambenih objekata, koji se često ujedno vrlo uspješno uklapaju u pejsaž dajući skladne i vrijedne cjeline*.' Antolić , glavni urednik, je ovo napisao 20 godina prije objave postmoderne i 25 godina prije nego što je Frampton promovirao kritički regionalizam, 'graditi u skladu s kontekstom'. Poslije rata pučko i narodno se aktualizira knjigama Miličić:Nepoznata Dalmacija (1955), Aleksandar Freudenrich (Iblerov đak) Narod gradi na ogoljenom krasu (1962) Kako Narod gradi na području Hrvatske (1972), iz kojih kao da izvire stav 'neka sva arhitektura bude moderna-osim obiteljske kuće'. Moderna obiteljska kuća nije imala adekvatan 'marketing'.
U Monografiji Hrvatske Arhitekture 1945-85, izbor prof.Šegvić, odabrano je 120 realizacija. Samo jedna trećina, 40 primjera, je iz dvotrećinskog razdoblja ('45-'72), od toga 12 višestambenih zgrada , a od obiteljskih kuća, Bilice i Kumrovec- oba primjera neoregionalne arhitekture -niti jedna moderna OK nije odabrana.

/u/ Po prijedlogu FLW: Broadacre City (1936) s obiteljskim parcelama od 1 akra/ 4000 m2/ grad za miljun stanovnika bi bio dimenzija 20x50 km, dok bi isti grad sa zgradama LeC:Unite Habitation (Marseiles) zauzimao šezdeset_ puta manju površinu.
1952. izvedena je zgrada LeC:Unité d'habitation, s 330 stanova, za 1600 stanara, s trgovačkom ulicom na 7.katu, hotelom i restoranom, na krovu dječji vrtić, igraonica, dvorana za vježbanje i druženja. Gropius na otvaranju: 'Svaki arhitekt koji se ne divi ovoj zgradi, bolje da odloži olovku'.(Reference C.Fourier:Falansteriji XIX st, M.Ginsburg:Narkomfin Moskva 1930, S.Markelius:Kollektivhus Stockholm 1935.....) Zgrada u Marseju je imala više oblikovni, nego li sociološki podsticaj za arhitekturu stanovanja. Corbusierov, možda najbolji, projekt iz 1922. 'Immeuble Villas' sinteza obiteljske kuće i stambene zgrade, individualnog i kolektivnog, nažalost nije izveden , niti ostavio traga u arhitekturi.

Nekoliko u ovom radu prikazanih komparativnih primjera stambenih nebodera kod **nas iz godina '60/'70tih (Zadar, Zagreb),** otvara pitanje stanovati 'na horizontali ili u vertikali', u isparceliranim ograđenim privatnim vrtovima, na vlastitom tlu ili u društvenim kolektivnim zgradama-strojevima lociranim u javnim parkovima. Doživljaj prirode je moguć iz 'žablje' ili iz 'ptičje perspektive', a karakter stanovanja je ponešto drugačiji. Projekt Citte Industriele 1917 s OK parcelama bez ograda upućuje na 'kolektivizaciju terena' , Le Corbusier Immeuble Villas 1924, već 101 godinu neupotrebljen projekt, pravi spoj individualnih kuća i kolektivne stambene zgrade. I u kolektivnim zgradama bi trebali dominirati OBITELJSKI STANOVI. (Kolektivizam stanovanja, poput kibutza, ili nekih drugih modela mogu oduzimati neke , ali i otvarati druge individualnih sloboda).

/v/ U Zagrebu je 1981.u ukupnom stambenom fondu bilo samo 21% 3-sobnih (dnevni boravak+roditeljska soba+dječja soba) i 10% većih, pravih 'obiteljskih stanova'-ostalih 69% nije bilo adekvatno za valjano stanovanje obitelji! Kakvo li je tek stanje u Hrvatskoj 1945-72 bilo, nije teško procjeniti. Obiteljske kuće M2 razdoblja bile su većim dijelom u 'granicama skromnosti' komparirajući ih sa predratnim M1 vilama, i sa M3 vilama najnovijeg doba. Veličine M2.OK svakako su trebale biti funkcionalno proračunate,

/z/ C.Alexander tvrdi da nuklearna obitelj nije vitalna pa predlaže da grupe od 8-12 ljudi formiraju zajedničko domaćinstvo .....'God Bostard' objavljuje tlocrte stana za 12 osoba 'dobrovoljne familije'...U Hamburgu 1970. šest nuklearnih familija se ujedinilo s motom 'stanovati odvojeno-živjeti zajedno' 20-25 osoba, 440 m2, 18 soba, 6 kupaonica,zajednički boravak, igraonica djece, kuhinja i zajedničko blagovanje . Ovi će parametri sigurno donijeti i novi pristup projektiranju stambene arhitekture.
Radikalni model kolektivnog stanovanja je kod Kibutza, židovske zadruge, gdje je izdvojena poljoprivreda/gospodarstvo, parkiranje/garažiranje, servisiranje/održavanje, pranje rublja, prehrana, dio odgoja djece, briga za stare,.... i kuće su im zato minimalne. Prvi kibutz Degania 1910, u Izraelu 1950. godine u 214 kibuca bilo je 67,550 ljudi , oko 5% populacije, 1986. posjetio sam Kibutz Shaar Hamakim). Kod nas je 1948-1953 bio neuspio pokušaj seoskog zadrugarstva koji je obuhvaćao samo poljoprivrednu proizvodnju,ali ne i kompletni model stanovanja/življenja.

/ž /U vrijeme 1945-1972 u svijetu su napravljene antologijske OK –Louis Barragan:Casa e Studio MEX 1948, Tange:Seijo JP,1953, Oscar Niemeyer:Casa Canoas, BR 1954, Wogenscky: Vlastita FR 1954, Le Corbusier:Maison Jaoul FR 1956, Aalto: Maison Carre FR 1957, Jacobsen:Soholm Nizovi DK, Kikutake:Sky House 1958, JAP, Seidler:Killara AUS,1967 , a daleko najviše ih je u Americi: FLW (Price),Mies (Farnsworth), Neutra(Kaufman), Breuer (New Canaan), Johnson (Glass House), Rudolph (Millam), Case Study (Eams Own) LA,....Još je po svijetu slabije poznatih kuća izuzetnog oblikovanja kao primjerice Montini: *Villa Monzeglio,Caracas,*VNZ, 1953 ili Weberhofer: Casa Fernandini Lima PR 1958. (sve kuće arhitekata ili bijelih okovratnika)

1960tih Paul Rudolph pokušava plasirati modernističku prefabrikaciju OK pod nazivom 'XX Century Bricks', ali s malo rezultata-Oriental Masonic Garden New Haven 1968-demolirano 1981. . Puno veći uspjeh je postigla, također prefabricirana, ali gradnja s duhom tradicionalizma. Na Long Islandu NY u godinama iza 2.svjetskog rata 1947-51 napravljeno je veliko stambeno naselje Levittown, 17.450 prefabriciranih skoro identičnih kuća od 75 m2 napravljene s kosim krovom (isključivo za obitelji bijelaca) , ovo je naselje postalo model gradnje i simbol američke suburbije. U to isto vrijeme Le Corbusier je napravio projekt za seosko naselje Lagny također s prefabriciranim čeličnim i aluminijskim profilima za dvojne kuće Maisons Rurales, jako modernog izgleda, izdignute od terena, što je francuski ministar prokomentirao: Vaši nacrti su perfektni, izgradit ćemo hiljade ovih kuća- Nisu izgradili niti jednu! Gradili su obiteljske kuće konzervativno kao posvuda po svijetu. U to doba bilo je i HighTech nerealiziranih projekata- Fuller:DDU Wichita House 1946.USA ,A&P.Smithson: Future House 1956.GB, Archigram 1960te GB .

1969-1973 u Limi,Peru, 13 internacionalnih i 13 domaćih arhitekata radi naselje niske izgradnje PREVI sa 1600 stambenih jedinica socijalnog stanovanja na 40 ha-relativno uspješno, ali se nije repetiralo. Prefabrikaciju za Zapadnu Afriku je istraživao Jean.Prouve: Maisons Tropicales za Afriku 1949/1951-ostalo je samo na istraživanjima.

Kao izrazi kontrakulture , bilo je po svijetu različitih zajednica kao -DROP CITY , umjeničko ruralna hipi-komuna s gradnjom geodetskih B.Fullerovih kupola –CHRISTIANIA, anarhistička komuna u bivšoj vojnoj bazi (posjetio V,1976)

Le Corbusier (1923) upozorava na urgentni problem stanovanja široke populacije, koji treba rješavati-alternativa je ARHITEKTURA ILI REVOLUCIJA, i misli da se Arhitekturom Revolucija može izbjeći. Arhitekt I.M.Pei (1980) je kazao: 'Možemo imati najljepše Crkve, Katedrale,Galerije i Muzeje, ali smo još uvijek siromašno društvo ako nemamo pristojno stanovanje za svu populaciju‘

Nerazvijeni dio svijeta (tada nazivan THIRD WORLD) obiljevažavaju slamovi, bariade, favele, shanty towns, no niskog standarda u stanovanju bilo je posvuda- “Cijeli svijet bi bio nerazvijen, ako bi se njegova razvijenost cijenila prema stanovanju. Radniku kada plati hranu, odjeću i druge osnovne potrebe, malo ostane za stan - od Harlema u New Yorku do Konga, od Perua do Pakistana” 1968/Charles Abrams, američki profesor, svjetski ekspert za masovno stanovanje, koji je također zapazio da postoji -"socialism for the rich, capitalism for the poor" i " state protection for the rich, free markets for the poor ".

IZVORI PODATAKA I USPUTNE BILJEŠKE (1-100)

1.Vila Deutch-Vesna Videk Glavina, Ermin Glavina ,današnji vlasnici i stanari Vile Deutch, posjet, obilazak i razgovori ugodni, kuća još ima života ,27.XI,2025, arhitekt Ljubo Cota sin Frane Cote, projektanta vile. **Vila Kaufer**- godišnje jednom ili dva puta dolasci 1952-60 kada su tu živjele obitelji Gizdić, Dreksler, i 'u prolazu' obitelji Vojković, Marović, posjet nakon puno godina (srijeda 23.V,2018. 11-14.15) u kojoj je stanovala Marina Gizdić , prva supruga Lema Gizdić, tu od 1965-2025, zadnje dvije decenije kao jedina stanarka. Prisjeća se da je 2002.tu navratio US Army poručnik, vraćajući se s bojišta u Iraku i kazao joj da je rođen u toj vili (?) Sin Kaufer to nije mogao biti, jer je kod useljenja 1937. već bio četrnaestogodišnjak i stradao je u Jasenovcu , mogao je biti jedino sin gđe.S ili Ž.Mažuranića (?). Zadnji obilazak (28.XI,2025.) dan sunčan, sve ostalo je tužno!Vila je prazna , nema više ni zadnje stanarke Marine Gizdić (1942-2025),zaključano, žbuka se ljušti, eslingeri, gdje ih ima spušteni, ograda djelomično urušena, željezo zahrđalo, vrt zapušten. **Vila Ladany**- Židovski Biografski Leksikon

Uvrijeme mog studiranja, Prof.Kauzlarić je već bio u mirovini, ali je povremeno dolazio na fakultet. Jednom sam ga sreo u Klaićevoj, visoka figura, krem sako, tamnosmeđe hlaće, plitki šešir (pork pie hat) kao kod FLW s kojim je imao i sličnost fizionomije u poznim godinama (Vaništa u ranim godinama je sličio na FLW). U vrijeme kada su Kauzlarić i Strižić vodili dvije završne paralele studenata na fakultetu, bilo je poznato da Kauzlarić odjevno favorizira smeđe , a Strižić sive tonove.

Na fakultetu Kauzlarić je neko vrijeme imao sobu 326, sobu u kojoj sam ja kasnije radio 41 godinu .

2.Zdenko Strižić:'Arhitektonsko Projektiranje'1953/55, **s.referat** Silvija Sokačić (OK Podsused,1992), 'Zdenko Strižić-Portfolio Radova'(ZS 100 godina,2002) **s.referat** Monka Kordić (Analiza Knjige ZS, 1995), današnja stanarka OK Podsused Jambrik Jadranka. Arhitektura 1952/1, Arhitektura 1952/4 , Arhitektura....Vila Auer, ČIP... Vila Auer

3. s.referat Barbara Lonjak (OK Kurtagić,1994), **s.referat** Iva Pejić (OK Kurtagić,2005) prof.Emina Kurtagić (jedna od vlasnika kuće, današnja stanarka), teta u dječjem vrtiću preko puta kuće.

4. s.referat Sandra Bakoš (VOK Weberova,1992 **)s.referat** Marin Čalušić(VOK Weberova,2007) student Krešimir Ormuž izrada makete Weberova), supružnici Bilankov (stanari Weberove), **s.referat** Ivan Foretić (OK Međimurec,2006) gđa Pekvarić (Međimurec) odrasla u kući, - Nataša Lisac,(sadašnja korisnica OK Međimurec), **s.referat** Iskra Filipović (OK Buljan,2005),
Tel.razgovor s gosp.Buljanom nasljednikom kuće, prolazak pokraj OK Buljan kada sam odlazio na Tošovac dok sam tu nedaleko nadzirao gradnju OK Bračun koja se je izvodila po mom projektu. Tada sam zapazio i zanimljivu susjednu kuću uz OK Buljan, Tošovac 8.
Sjećanje na prvo spominjanje arhitekta Ostrogovića bilo je kod posjeta studentskom kolegi Goranu Bućeviću čija je obitelj stanovala u jednoj od zgrade Miramarska (funkcionalno riješen stan, daleki pogledi, i zanimljiv detalj: vertikalne čelične cijevi postavljene kao oblikovni raster na balkonima su se ljeti ,zbog topline i rastezanja, pa su ih rezali i 2 cm diletirali da se izbjegne uvijanje. Lijep pogled na ove dvije stambene zgrade je sa kolodvorskih perona. Kasnije je bilo puno posjeta Gradskoj vječnici, prolazaka Weberovim stubama, jednom sam navratio u Institut 'Ruđer Bošković', obilazio sklop Ostrogovićevih 'nizanja' četveroobiteljskih kuća na Srebrnjaku, posjetio Dugo Selo, riječke kuće na Sušaku, kuće u Malinskoj na Krku.
Idis Turato: mnogobrojni članci i prikazi arhitekture Kazimira Ostrogovića.

5. s.referat Martina Furdek (OK Šepić, 1993) **s.referat** Tea Tomić (OK Mlinovi,2005) Oscar Newman:CIAM'59 Otterlo, **s.referat** Katarina Kranjc (Naselje Jordanovac,1993),
Minja Olujić:'Radovan Nikšić', monografija,2005., **s.referat**:Krešić Loreta (OK Olujić,1997),
Naselje 'Jordanovac' je dva puta objavljeno u časopisu **'Arhitektura 1952/4'** (uredništvo: Antolić,Haberle,Kauzlarić,Marasović, Peulić)- kao projektantI se navode Ing.arh. Vrkljan,Ing.arh.Igor Skopin,Ing.arh.Slavko Šimatić (izvedena četiri objekta), i **'Arhitektura 1957/1-6'** (uredništvo:Bregovac-Delfin,Poletti, Rašica, Šegvić)(izvedeno šest objekata) kao projektant naveden je samo -Ing.arh.Igor Skopin
M.Žerjavić&P.Baranjaj: OK ZELENJAK (A 1954/1), Skopin OK KIPAH A 1957/1-6 Branka Kiepach Armanda, bivša vlasnica kuće,
Radovana Nikšića sam dobro upoznao u Af Zavodu, blizak , otvoren i neposredan, karakter svjetske širine.U Zavodu, 1970-76, bilo je mnogo susreta i druženja s Nikšićem , grupa Šegvić-Radimir (Hotel Perna,Badija) , pored grupa Nikšić-Dragomanović-Kavurić (RTZ), kroz njihovu sobu smo prolazili , tu je bio stol svakodnevnog okupljanja i prigodnog feštanja.Treća odvojena soba bila je Begovićeva, poslije ona najveća Vodičkina. 1972. otišao sam u USA na godinu dana. Ponio sam četiri pisma preporuka, prof.Vrkljana (njemu me je uputio Nikšić) za Steve Demetra u LA, prof. Gvozdanović za Maju Gottlieb u Denveru, i dva pisma prof.Nikšića, jedno za Davida Fincija u NY (biro na 5.aveniji), drugo za Mathias Ungersa na Cornelu, koji me je dalje preporučio Marcel Breueru. Nikšić mi je dao adresu u Rotterdamu i pozdrave za Bakemu . U povratku preko NL , bio sam u njegovom birou (blizu Lijnbaana čiju veliku sliku je Dragomanović imao u kabinetu). Bakema taj dan nije bilo u uredu, ali su neki drugi dobro znali za arhitekta Nikšića. Lijepu crticu o Nikšiću napisao je profesor Vrkljan u knjizi SJEĆANJA, 1995.
Današnji HRVATSKI MUZEJ ARHITEKTURE je smješen u zgradi stalnih izmjena korisnika- (Herman Ehrlich:Ljetnikovac/ Restoran Josipovac1890), Benedik& Baranyai: Vila Marić,1930te,za NDH Vila Mile Budaka, Vila Vladimira Nazora 1945-49, MAJSTORSKA RADIONICA i stan DRAGE IBLERA , Majstorska Drage Galića

6. prof.Ante Lozica, arhitekt, **s.referat** Neda Carević (OK Augustinčić,2005), **s.referat** Iskra Kirin(OK Vasiljević ,)

7. Selma Schwartz,gostoljubivo pokazala kuću,arhitekt Bogdan Budimirov **s.referat** Vesna Dugandžić (OK Schwartz, 1993), **s.referat** Miroslav Pašagić (OK Šarić/SR-), **s.referat** Dean Niskota (OK Jankač,) **s.referat** Ivana Tudja (Ksaver 2005)... c/o Kowalski- dr.Kasja Papić: Zvonarnička ulica, poznati umjetnički fotograf Ljudevit Kowalski, supruga Marijana Radev, Gregor Radev, književnik Senečić, režiser Petrović, glumac Fahro Konjhođić.

8. ANTE KARAVANIĆ arhitekt , Anamarija Kipčić, **s.referat** Branimir Bolanča (OK+Atelier Radovani, 1997), s.referat Petra Starčević (OK Kipčić, 2005), s.referat Zrinka Pichler (OK Gotal, 1993) ,s.referatKristina Vidić (OK Gotal/SR-), s.referat Perok/Tuđman/Vlainić: OK Šegvić, 2008) , Neven Šegvić Monografija- Sljepčecić/Trkulja (OK Pantovčak,)

Josip »Joža« Manolić (1920. –2024.) u kuću Nazorova 57, u neposredno Tuđmanovo susjedstvo, uselio se 19 godina nakon kraja rata. “Uselio sam se 1964. U toj kući su tri stana: u jednom je bio Stevo Krajačić (1906 – 1986), u drugom Đuka Vasić, tadašnji pomoćnik ministra poljoprivrede, a moj je bio treći. Stevo je uvijek bio na vodećim funkcijama: bio je ministar unutarnjih poslova i potpredsjednik vlade i na kraju i predsjednik Sabora” Iz oglasa o prodaji:. ‘1400 m2 (30 soba) parcela 5500 m2, 1964, 7 parking mjesta, Manolić u prizemlju (7 soba, kuhinja, blagovaonica, izba, dvije kupaonice, WC, dva predsoblja, hodnik, degažman, drvarnica, balkon –ukupno180,85 m2. / podaci iz drugog oglasa o prodaji 1353 m2, zemljište 5552 m2, tri ulaza, 4 etaže (suteren, prizemlje, 1.kat i potkrovlje, unutrašnje stubište i lift, svaka etaža 420 m2, etaže visokih stropova, potkrovlje 5 m, garaža za 6 automobila cijena 5.000.000 € (podaci iz 1921).prof.dr.Đurđa Vasić-Rački (kćerka Đuke Vasića. Podatak da je B.Radimir projektant M/V/K vile, dobio sam od prof.Hilde Auf.

9. **s.referat** Dora Anić (OK Rodica), Lidija Florijan, **s.referat** Petra Sambolić (Kuće Kumrovec, 2014), Mirjana Kos (zaposlenica Škole Kumrovec) **, s.referat** Bela Gusić (OK Kordiš) , prof.Vida Kordiš (vlasnica,korisnica OK Kordiš), prof.dr. Krešimir Fresl (nasljednik OK Kordiš), **s.referat** Tamara Barešić (OK Grškovićeva, 2010), Stane Bernik:BERNARDO BERNARDI, GZH&NSB 1992.

10. akad.arh. IVO BARTOLIĆ, Jadranka Glavina Vranek d.i.a., Ratimir Komarica dipl.ing.elek,(stanar kuće) **s.referati**: Glavina&Grediček (OK Slavujevac20), **s.referat** Ksenija Poljak (OVTuškanac 42), **s.referat** Blanka Petrovčić (OVPantovčak 156),

11. prof. OLGA VUJOVIĆ arhitektica, prof.Zoran Vukić (nasljednik kuće, danas u korištenju), **s.referat** Branko Maroević (OK Horvatovac)

12. ANA LIKARIĆ arhitektica, **s.referat** izrada 3D

13. Đorđe Kekić bivši vlasnik. Miroslav Požar sadašnji vlasnik i stanar, Olga Supek, arhitekt Bogdan Budimirov, **s.referat** Igor Blaha(VOK Rockefellerova) *'PATRIS-2' (trgovačkoputnički parobrod ,porinut 1926., u rezalištu 1973 .) povijesnog za arhitekte i urbaniste, na kojim su Le Corbusier i CIAMovci pri plovidbi iz Marseillea u Atenu 1934.pripremali povelju o Funkcionalnom Gradu, (onom kojeg su 'dubrovački CIAMovci' poništili 1956.

*U stari dječji vrtić u Šubićevoj išlasu moja djeca, a u novi ‘Vedri Dani’ moja unuka Rumi. Prošle godine preselili su na Črnomerec u novosagrađeni blok u čijem prizemlju su dječje ustanove (izvrsno rješenje!) Rumi odlazi u vrtić, a njena sestrica, naša najmlađa unučica Vini je u jaslicama.

14. prof.Antonija Kovačević (nasljednica, sadašnja korisnica) ing. Stevo Kolunđić (vlasnik, korisnik) gđa.Paar, Stanko Szabo(nasljednik,korisnik) **s.referat** Marisa Šarušić(DK Tuškanac) **s.referat** El-Majzoub Samira (DK Tuškanac 79, 2006), **s.referat** Sanja Bačanek(DK Tuškanac 88, 2004 **) s.referat** Ivan Starčević (DK Milulek, 2004), Zrinka Mikulek vlasnica, korisnica stana, **s.referat** Lana Crnković (DK Gornje Prekrižje), **s.referat** Luka Orešković (Jabukovac 29, 2007) **s.referat** Lucija Baniček (Jabukovac, 2017)

15.- VJENCESLAV RICHTER (tri susreta,,u gradu, na faksu i na Vrhovcu2002.),prof.dr.Vera Horvat-Pintarić (tel.razgovor 7.IX,2016),VHP:Vjenceslav Richter GZH, 1970., posjet Kući na Vrhovcu (20.V,2023), Ivanka Horvat (posjet Kući u Podsusedu, 5.V,2024), Ivan Čižmek (Richterov suradnik) **s.referati:** Mira Tadej, Krešimir Feletar, Jasenka Urem, Marijana Zlatec, Augustina Pašalić, Lukša Radić, Irena Tomas, Maja Gorianc, Ivan Galić, Iva Jelinčić .

16. ALEKSANDAR LJAHNICKI, arhitekt (više susreta i razgovora, neobjavljeni memoari), prof.Snježana Loborec-Ačimović (nasljednica i korisnica OK Mutak), dipl.oec Goran Maravić, (vlasnik i korisnik stana u 'Generalskom Naselju)', **s.referat** Tina Pauković(2OK Soltyšik,2005)

17. **s.referat** Marija Vonić (Umjetnička Kolonija Voćarska, 2004) **s.referat** Vrban/Živko (Umjetničkakolonija Voćarska,2008), **s.referat** Mršić/Primorac (Umjetničkakolonija Voćarska,2009)... slikar Velibor Mačukatin ml,slikarica Dragica Cvek Jordan **s.referat** Mirna Vrca(OK-atelier Šegota, 2008)

***Zagrebačke umjetničke lokacije:Medulićeva 12 s dvorišnim gospodarskim zgradama su atelieri, i tu su Ivan Kožarić, Šime Vulas, Josip Biffel , Francina Dolenec, Marija Ujević Galetović, Tomislav Ostoja, Stipe Sikirica, Stanko Vukadin, Stanko Jančić, Jure Labaš, Sergije Mihić, Milenko Bosanac, Zlatko Šimunović, Nataša Cetinić i Mila Kumbatović....U Križanićevoj (Turina) su Vaništa,Gliha,Jordan, Vuco,.. u Vukovarskoj (Galić) Postružnik, Reisser, Parač, Seissel,.. Majstorske Radionice imaju Augustinčić, Kršinić, Radauš i Hegedušić(i Ibler naravno). Novijeg datuma su Atelieri na Žitnjaku, a ima ih još dosta po gradu.

*Ivan Meštrović je imao nekoliko ateliera Kaštelet u Splitu, u Zagrebu Ul.Mletačka i Ul.Josipovac (kasnije su ga koristili mlađi do fatalnog požara 1957), Gustav Bohutinsky je za brata slikara projektirao zapaženi Atelier Emil Bohutinsky, Jadranska 11, (1939-1945), Slavko Lowy je napravio projekt Majstorske Radionice za Antuna Augustinčića na Jabukovca (1949), Milan Žerjavić Atelier Šegota 195?

*U Parizu, dok je bio prijestolnica umjetnosti, bilo je više poznatih ateliera, mjesta bogatog artističkog života, Le Corbusier je projektirao kuću s atelierom na vrhu za prijatelja Ozefanta (kod obilaska 2002. više nije bilo poznatih shed-nadsvjetla, novi vlasnik je izravnao krovnu terasu. U Aix-en-Provence je sačuvan Atelier Des Lauves Paul Cezanne (posjet 2020),Referenca: Le Corbusier , Kuće za umjetnike, nerealizirani projekt iz 1924 .

18. akademik Ksenofon Ilakovac(korisnik stana na Srebrnjaku,) prof.dr.Marta Sylok-Selimbegović (rođaka vlasnika) **s.referat** Maris Širinić (niz VOK Srebrnjak,2004),**s.referat** Božica Česi- (Srebrnjak 164), **s.referat** Igor Golčić (Niz dvojnih kuća, Mlinarska,2004))

19. MIRKO MARETIĆ, arhitekt, urbanist,s.referati Mak Murtić **(NizoviVoćarska, 2009) s.referati:** Galović Igor(Nizovi Sesvete, **)s.referat** Ivana Maček (Nizovi Trstik, 2012), **s.referat** Iva Knego(Nizovi Trstik,2012) **s.referat** Tonči Vlahović-Trstik, **s.referat** Hrvoje Kralj(Nizovi Božidarevićeva,2007), Prof.dr. Ivan Mlinar Naselje Trstik, znanstveni članak -Prostor #- ČIP 1970/203

20. **s.referati** Zrinka Barišić (Utrine,1992) **s.referat** Barbara Ramljak (Siget,1992) **s.referat** Tamara Šebetovsy (Nizovi Siget, 2010), **s.referat** Bojan Pepeonik(Siget,) **s.referat** Mihaela Tomić (Siget/Utrine,2017) **s.referat** Ana Oršolić(Siget) ,

21. **s.referati:** Silvana Čubrić (Dubec, 1992), **s.referat** Rohlik Emil (DK Jagić), **s.referat** Lea Ovčarić (Pionirski Grad,2012), **s.referat** Tina Toplak (Borongajska Cesta,2014), **s.referat** Mateja Parlov (Novo Brestje,2012),**s.referat** Katarina Štambuk (Novo Brestje, 2014), **s.referat** Ivana Bošnjak (Trnovčica),

*Naselje Prve hrvatske štedionice na Trešnjevci, izvađano je po planovima iz 1934. godine, izgradnja je počela godinu dana kasnije, a veći dio naselja izgrađen je nakon Drugog svjetskog rata/ Nerealizirano je ostalo Naselje dvojnih vila Vinovrh, na parcelama bez ograda iz 1930tih. (Za komparirati je Naselje Neubuhl Zurich 1932. Komentar o naseljima istočnih zagrebačkih predjela-Nikša Božić.

22. Vila Redevita ČIP 361/1983, **s.referat** Emil Rohlik (DK Jagić, 2007), **s.referat** Lovorka Raguz (OK Jeržabek, 1995), obilazak razgovor Sanjica Kroflin r.Jeržabek kćerka nasljednica, sadašnja korisnica

B

23. JULIJE GOLIK arhitekt, **s.referati** Patrik Mičunović (VOK Jandrićeva,2005), **s.referat** Nikolina Valentić (VOK Radićevo Šetalište, 2005) **s.referat** Lucija Saleto, **s.referat** Petrač/ Poljančić (VOK IG Kovačića 15, maketa), **s.referat** Iva Marčetić (VOK Jabukovac 9, 2005) **s.referat** Josipa Anić Milić(VOK Krijesnice, 2005) , **s.referat** Lana Raše (VOK I.G.Kovačića 13, 2010), **s.referat** Filip Herljević (VOK u Zagrebu, 2017) , **s.referat** Butigan/Črne (VOK Radićevo Šetalište, 2008),(podatak o Milki Planinc - Robert Plejić)
(VOK Krijesnice-9 stanova) 2x 73 (+loggia) 4x63 3x20 = 458 m2 + 8 krovna terasa nije iskorištena
24. INŽINJERI DUŠA (obilazak stanova MK Gvozd i MJZ Dolac), Josip Vaništa: Zapisi, M.Krleža: Ljubljanski referat, Republika 10-11/1952

***Krležin Referat** na Trećem kongresu Saveza književnika ('inžinjera duše') Jugoslavije u Ljubljani 5.X, 1952, integralno objavljen u časopisu 'Republika', osuđuje 'socrealizam' , Aragona i staljinističku frazu o 'inžinjerima duša', pozitivno gleda na 'lartpurlartizam' i upućuje na 'našu originalnu umjetnost' ni lijevo ni desno, kritika 'ždanovljevska estetike' socijalističkog realizma i objavljuje početak novog perioda u kulturi. (39 stranica teksta sa 28 grafičkih prikaza) : Manet:Scena iz Komune ,1871/ Svoebach:Smaknuće Luja XVI* ,1893/David:Le serment,1784/ Hogenberg:Grozote Španjolaca,1573/Iz tridesetogodišnjeg rata/ Schneider:Ropstvo/ Jarošenko :U zatvoru/David:Serment de../ David:Pobjeda naroda/Rethel :Mrtvački ples ,1948/ Hoblien :Seljačka buna/ Klinger :Revolucija 1848/Kollwitz :Pobuna/ Slewogt:Prvi maj 1903/ Courbet:Les Federes 1871/Jacobi:Na putu u Siberiju/ Steinlein:Revolucija/Matejko :Pod Pskorvem/ Rethel:Mrtvački ples 1848/ 'Courier' naslovnica/ Kollwitz:Die Charmagnole**/** Kollwitz:Ustanak**/** Manet:Granata/Klinger:Revolucija 1848/ Crone :Buđenje proleterijata/ Kominterna" naslovnica/Dore:Marseljeza/ Courbet:Le Salut Public/ *Nije bilo 'Smaknuća Matije Gubca', čijeg je autora Otona Iveković apostrofirao u lošem svjetlu .**Krležin Referat** je bio pun neobičnih, slaborazumljivih fraza, kao..'stara Brunnetierova teza ...jednostrana ekonomska antiteza.....intolerantni purizam, puritanizam, kvekerizam i kanonizirana ikonografija....poziv 'Veni foras'..lirika sub specie aeternitatis...lirika an sich..sauve qui peut..ždanovština i gerasimovština...verslibristi...zapadnoevropski reakcionarni pompierizam imenima Piloty, Matejko, Bukovac, Medović, Salgheti-Drioli, Paja Jovanović i Oton Iveković....(madame Mouchina 'Pax staliniana')..antidijalektički, idealistički caroussel..estetska 'kasmapalićićeskaja svoloč'...Staljinove direktive 'inžinjerima duše'...abolisseur d'ame'... estetski kaligulizam...,bezidejni štillebeni..komedija in artibus....sedanski, verdunski, belfortski, st.quintenski patos...materijalistički solipsizam... estetika beuronske škole...jezuitski claire-obscure...berlinblau maestral..materijalistički lampadefor..dijalektički connaisseuri...autor Ratapoile...Tomaseo u prepisci s Salghettijem...prjamalinjejnejše direktive..Walpurgina noć...Sursum corda..grupa Schmalgausenovaca, generacija Antilysjenkovaca, Marr..nihil obstat..Ignis sanat formula...fauvistička karijera..quantite neglibeable..kadaveričan miris..intelektualni badrijan...Uberbaum..danteovska, camoenska ili leonardovska patetika...patos aachenski, burgudijski, lorenski, anžuvinski, toledski ili sikstinske tradicije. ..".
Krleža je osudio 'gerasimovštinu' iako su desetci Titovih portreta tako napravljeni , i 'muhinovštinu', ne i Augustinčićev socrealizam, ne spominje literalnog oca socrealizma Maksima Gorkog (njegovo 'Djelo Artamonovih' je pored ostalog inspiriralo Glembajeve), ni Iljif-Petrova, Ostrovskog, Šolohova, ni američke 'socrealiste' E.Hemingwaya, J.Steinbecka,nema najmlađih, N.Mailer:Goli i mrtvi 1948,I.Shaw:Mladi lavovi, 1948, J.Jones:Odavde do vječnosti, 1951. nema domaćih imena , O.Davičo:Pesma 1952

.Ivo Andrić je sjedio u publici. Marija Jurić Zagorka nije bila na Kongresu, pretpostavljam.
Kompliciran referat, težak za pratiti, više prikladan za likovne umjetnike nego pisce ,a u biti politički govor, s jednostavnim poučkom- 'klonite se sovjetske umjetnosti!'. Ignorira činjenice da je dosta 'sovjetskog' bilo i 'svjetsko', da su veliki socrealistički romani napisani i na Zapadu, socrealistički filmovi snimljeni u Hollywoodu,da je američke 'socrealističke' građevine napravio US-kapital. Istaknuo je u da PISATI NE ZNAČI OPISIVATI STVARNOST ŽIVOTA!
Navodi se često da je Referat otvorio područje umjetničke slobode, koja će dovesti i do 'ravne horizontalne crte 143x3cm', do predstave 'ZG Volim Te' i 'Zabave u Donjoj Mrduši'. (Krleža će petnaest godina (1967.) kasnije napisati da je 'eksperimentalna umjetnost' poremećenje ukusa i uma za rulju snobova, s neprikrivenom namjerom da opsjeni lakovjernu svjetinu-o 'Gorgoni' ni riječi!)
*Neboderi u Čazmanskoj imaju propust koji je arhitekt u autokritici istaknuo -južno osunčano pročelje i sjeverno gdje su lijepi pogledi na grad i Sljeme-su zatvoreni!
25. Arhiv HMA (Iblerova dokumentacija, pregledao 15/16.III,2018), prof.dr.Nikola Filipović, Ivan Čižmek (crtao detalje interijera VZ kod Richtera) , Željka Čorak 'U funkciji znaka' (U knjizi, pisano 1973-75 su tri fotografije makete 'IV Sabora, Prekrižje' , bez komentiranja), posjete 'Vili Zagorje' Mimarina izložba 1984. Presjedničkim Dvorima , prijem dekana kod Presjednika Mesića.
Vjenceslav Cenčić iznosi brojne detalja Krajačićeva života. Tvrdio je da se Krajačić Titu ulizivao gradeći mu vile. Najpoznatija je Vila Zagorje, na Pantovčaku, današnji Ured predsjednika Republike Hrvatske za koju je Krajačić izdvojio oko 20 milijardi dinara, cjelokupni tadašnji stambeni fond grada Zagreba

„Za mandata presjednika Benića (gradonačelnik grada Karlovca) nastala je ideja za gradnjom nove bolnice. Na njegov upit da predložim arhitekta za projekt bonice, predložio sam najveće ime u arhitekturi tog vremena, arh.Iblera. Pripremili smo program i situaciju za lokaciju bolnice i ubrzo smo se našli sa projektantom. Kako se rok za izradu idejnog rješenja produžavao, presjednik se je jako uzrujavao. Konačno kad je došlo vrijeme za razgovor s presjednikom, projektant je konstatirao da je predloženo zemljište jako maleno, jer je on predvidio da bolnica bude prizeman objekat. Kako je presjednik bio jako duhovit upitao je projektanta jeste li vi projektirali i rolšue za doktore i osoblje bolnice kako bi stizali do pacijenata. To je bio kraj razgovora s arhitektom Iblerom. Nakon toga je raspisan arhitektonski natječaj." (Milan Bjelajac, karlovački arhitekt,sjećanje)

26. arhitekt ANDRIJA MUTNJAKOVIĆ,susreti i razgovori, Andrija Mutnjaković: Kinetička Arhitektura**,** **s.referat** Darko Latin (Domobil, 1993), **s.referat** Goran Deng (Domobil 3D, 2009) , s.**referat** Jelena Daić (Domobil, 2010) , (Plastična Kuća u Lenjingradu, 1960) ČIP -188/1968
Juraj Neidhardt: Plastična Kuća ČIP-, Vjenceslav Richter-izložba 2017. (*Na nekim Richterovim crtežima je radila suradnica Nevenka Mačela)
27. s.referat Željka Teskera (OK Brcković, 2004) arhitekt Josip Brcković jr (nasljednik , korisnik),
28**. s.referat** (DK Radošević, 2005), prof.Dragomir-Maji Vlahović, ČIP-Crnković
29. s.referat Adam Baričević (OK u Kašini i Okolnim Selima,2010), Karmen i Borko Samec (susjedi), Ivica Goljak Knjižica, Ivan Galović:'Vugrovec i okolina' Epoha, Zagreb, 1969. sin Vilko, ulični svirač, 098 921 0857 (nisam ga uspio kontaktirati), III,2021. posjetio sam Vugrovec, obilaskom i razgovorom sa susjedima sam priču nadopunio/ AI: 'U javnim i povijesnim izvorima ne postoji značajna ili opće poznata ličnost pod imenom Vid Galović.' – srećom, ipak je postojala, izuzetno posebna, svestrana i arhitektonski nadarena.

30. **s.referat** Aleksandra Klarić (OK Železnjak,2007),**s.referati:** Jelić Janko OK Plešnar, 2007) , **s.referat** Maja Hajduk (DK Zdunić/Novak, 2009) **s.referat**, Oštrek Vanja (2OK za JNA), **s.referat** Dina Horvat (DK Korušić-Cindori, 2004) **s.referat** Janja Ivanec (OK arh.Vuricek,2009) , **s.referat** Karlo Fištrek (Moderne OK u Varaždinu, 2004), **s.referat** Goran Erent (Arhitektura Moderne u Varaždinu), **s.referat** Dino Habunek (Stambene zadruge Bobić&Varteks, 2017), **s.referat** Štuhec Marko (Tipska kuća 'Bobić'. 2007), **s.referat** Novosel Patricija (OK Rusman, 2007) -Varaždinski susreti i tel.razgovori: Ljudmila Merlić (snaha Julijevog brata), Mladen Plešnar , Ninika (Plešnar) Malčić, Vesna Goldoni , Bruno Goldoni jr.(živi kod Beča), Vesna (Iveković) Nazansky, Marijan Petrić, Matija Brlek, Jasna Zdunić, Ljerka Cindori, Blanka (Fijan) Svenson, Marija Čačić dia.
*Posjet drugi, i obilazak kuća u Varaždinu bio je 22.IV,2023. s prisjećanjem na prvi iz 1952. kao dio izleta u Zagorje, rekli su mi tada da je Varaždinsko 'drugo najljepše groblje , a Trakošćan 'najljepši dvorac u Evropi '.

31. **s.referat**-Anamarija Šerbetar(OK Koprivnice,2017),* U Koprivnicu me je doveo Božo Bek 1977, radi projektiranja uređenja Spomen područja Logora Danica, a uz to sam napravio još dva projekta: Uređenje i dogradnju Kina Velebit, i Adaptaciju poslovno-stambene zgrade u Knjižnicu. Bilo je poslovnih i stručnih sastanaka, razgovora, a ponekad opuštenih druženja Puno ljudi i susreta: Pavle Gaži generalni 'Podravke' 1957-1978), Veljo Maravić, Franjo Horvatić (1936-2015, direktor Muzeja 1963-1996) Josip Ivačić izvođač na Danici (vlastitu kuću je napravio po švedskom projektu)sin Ivačić ml. ,prof. Krešo Kušek, prof.Božena Loborec knjižničarka, Marijan Špoljar (1950,kunsthistoričar, napisao je lijepi prikaz SP Danice), Josip Fluksi (1945, kipar,autor skulpture 'Buđenje' u Gradskom Parku). Zorko Marković (1951,arheolog, neko vrijeme stanovao u Vodotornju), Nikola Lukačin,prof. Zvonimir Hitrec, arhitekti Zdravko Sarapa i Đurđica Bajić, Dražen Ernečić (kustos u Muzeju,2019.obišli smo devastiranu 'Danicu') , Ljerka i Josip Gecić(vlasnici Vile W. u Malom Lošinju Červar Porat zubar iz Koprivnice), Anica i Jasmina Ranilović, Miljenko Ivačić(1962) , Damir Hudelist (1956).- ČIP-189/1968. – Podravski Motivi predgovor: Miroslav Krleža- Minerva, Zagreb, 1933.

32. arhitekt JOSIP TEŠIJA, arhitekt Miro Pavlinić, **s.referat** Ana Abičić (Nizovi ES 2007), s.referati **s.referat** Dorian Mandžukić (TešijA/Herman 3D prikaz), **s.referat** Nikola Dragaš (Modrne OK u Osijeku), **s.referat** Tihomir Kostić (DK Tešija / Herman, , Sabina Šabanović *Motivacija odlaska u Osijek (13/14 VI, 2023) bile su dvije moderne kuće, dvojna obiteljska i druga ,slične mjere i oblikovanja , ali drugačijeg (nepoznatog) rasporeda. Usput sam želio pogledati i stambeno naselje s nizovima SZ Elektroslavonija

33. **s.referat** Domagoj Jurić(Moderne OK u Vinkovcima, 2017) susjeda Galić, susjed Romić Stjepan

34.arhitekt BOGDAN BUDIMIROV, s**.referat** Jakopanec/ Kozina ('Spačva' i 'Siporex' OK, 2015) **s.referat** Tea Kelemen (Program 'Spačva',2008) - **s.referat** Frane Slišković (Vila Gross, 2006), Josip Filipović, drvni inženjer, generalni direktor od 1977-1990, ČIP-143 /1965

35. s.referati Aščić/ Bašić (OK Slavonskl Brod), **s.referat** Višnja&Vlatka Vidaković (Vitić,nizovi) **s.referat** Domagoj Sentić (Poloj)

36. susjeda frizerka Marinka, Goranka-Goge Smoljanović, Nikola Škrčević nasljednik i korisnik, Gđa. Milena . **s.referat** Jurica Lisac (2OK Grujić, 2011), obilazak Požege (13.VI,2023) .

37.arhitekt KREŠIMIR RUBETIĆ (tel.razgovor, 2010?), Božica Rubetić (1950) supruga od 1982-2013, arhitekt ANĐELKO BILANDŽIĆ, tehnički direktor 'Osnove' do 1980,dugogodišnji prijatelji i kumovi, sin Igor Bilandžić, arhitekt, Žarko Srebačić arh.tehn. u Osnovi (sin mu je Goran pokušao s peticijom spasiti Kuću) , Rajko Tomić poduzetnik ,EMP-Usluge,obrada metala i prerada plastike, **s.referati** - Jure Glasinović(OK Rubetić, 2002), Ana Lača(OK Rubetić, 2012). Obilazak kuće, koje za koji dan neće više biti (20.IV,2023)

38. **s.referat** Danko Balog (Kutina – terensko istraživanje 2009) ,**s.referat** Aleksandra Šibonjić (Kutina-tipovi OK), **s.referat** Karmela Maren (Kutina-terensko istraživanje, 2008), Koviljka Štetić vlasnica i korisnica stana u VOK, Jasmina Fijačko, Branko Posavčić,Sanja Bojko, Branko Grubić, Ivan Troha, Biserka i Dren Omrčen. (20.IV,2023) Obilazak Kutine

39. Dubravka Manojlović(OK Manojlović nasljednica i korisnica), Josipa Mifek-Horak nasljednica i korisnica, s.referat Anton (OK Manojlović 2005/2008 -temeljito istražio i napravio nacrte obje kuće čija je dokumentacija u ratu uništena), (obilazak Petrinje 10.IV,2023) nacrtao: Antun Fajs, 2008)

40., **s.referat** Novela Rimay (Inžinjersko Naselje,1996), **s.referat** Ivan Zagorac (Moderne OK Sisak), **s.referat** Sonja Vukmirović (OK Mandušić, 2016), **s.referat** Lucija Pejnović (niz, 2017) razgovori i susreti, dr.Anka Bogunović-Rastovčan odrasla u Parohijskoj Kući, Asija Pandurović slasnica i krisnica stana , Azra Rađenović, paroh Nemanja Đurić, Vladimir Hrs sin arhitekta, arhitekt Želimir Vujnović, arhitektica ,Nadežda Ljuckanov, arhitekt, Mile Mikić , prof.Hrvoje Klasić. Obilazak Siska 10.IV,2023)

41. **s.referat** Vedrana Jančić (Koranske Kuće, 2001), **s.referat** Matija Vinski (:OK Pavun, 2003), **s.referat** Luka Krmpotić (OK Bijelić,2012- bio sam mu mentor na diplomi, rad 'Neboder u Karlovcu', ocjena odličan,danas uspješno projektira i objavljuje stručne tekstove), Dubravko Skeleđija arhitekt, Nenad Bijelić arhitekt,Svebor Cvitešić student, Boris Erdeljac dipl. ing.el. (25 godina je putovao iz Karlovca na posao u Zagreb). 6.7.2017. posjet izložbi 'Ivan Maradin-misao, crtež, djelo' i obilazak ' desetak M2.OK.
Ugođaja grada Karlovca : PROLASCI nebrojeni vlakom (još su sjećanja na kolodvor 1952.) i autom na jug (prije je put prolazio pokraj Sportske Dvorane); POSJETI *1966. rođaku JNA vojniku; * 1976. Vodička nas je poveo u obilazak njegove tek otvorene Knjižnice, bili su još Radimir, Dragomanović i Nikšić (direktorica 'iz nehata' ili namjerno je hvalila Jelinekov natječajni projekt čija je maketa stajala u njenoj sobi, a koji se, kazala je, 'zbog limita sredstava nije mogao izvesti, pa je izveden ovaj jeftiniji ali lošiji (Vodičkin) projekt'-na pozvanom natječaju još su učestovali Nikšić i Milan Bijelić); *

42. **s.referat** Zrinka Pečnik (Montažni Objekti iz Siporeksa,1996) **s.referat** Melita Hrustić (Montažne Kuće, 2005), Građevinar 6/7 1950, ČIP-1967/67 , **s.referat** Marko Hajdarović ('Barake', 2007)**s.referat** Magdalena Mamić (Montažne kuće u Bjelovaru, 2017) Obilazak, ČIP 1968/188 , ČIP 1965/143

43.VILA IZVOR obilazak 3.VI, 2023., NP PLITVICE posjet (20/21.II,2025) .

44. posjet Kumrovcu, internet

B

.

45.VLAKOVI ,Rera- osobno iskustvo, Samoborćek-Maji Vlahović,domaći dokumentarni i igrani filmovi, (i strani: Orijent Express, Lars von Trier EUROPE) , internet podaci o sovjetskim propagandnim vlakovima AGITPOEZDA. (Specijalno opremljeni, bilo ih je 19, od 1918-1922 širili su masama, proleterijatu, sovjetsku kulturu, provodili brzo opismenjavanje, distribuirali su knjige i pamflete, pokazivali izložbe, reproducirali muzička djela, prikazivali kazališne predstave , projecirali filmove, promovirali novi stil života. Vodeći boljševički umjetnici poput Majakovskog, El Lissitskog, Maljevića oslikavali su vanjštine vagona. Bilo je primjedbi da široke narodne mase slabo prihvaćaju apstraktnu umjetnost).
46.SKULPTURE (Podgarić, Jasenovac,Kozara, Petrova Gora) obilazak 16/17 XI, 1924, Vojin Bakić susreti i razgovori, Dušan Džamonja susret i razgovori, internet. Na naslovnici 'Arhitekture' 1961/1-2 objavljen je crtež spomenika Kamensko .
47. s.referat Margita Grubiša (Kuća i atelier Murtić, 1998) , prof.dr.Hilde Auf, arhitekt Marijan Vejvoda, posjet Vrsaru (razgovori sa susjedima). Jedan susret s Murtićem bio je u njegovom atelieru u Martićevoj , mansardi Planićeve zgrade, kada sam došao uzeti sliku, vjenčani poklon prijatelju Ivi Ivankoviću (1979), doveo me je njegov sin Marko, tada moj student. Format , veličina slike, bio je u proporciji cijene, a od pet ponuđenih, za konačni izbor sam ipak zamolio slikara. (Kod Rašice i asistentice Marsić sam dva semestra radio vježbe Projektiranje VIII i IX)
48. **s.referat** Tajana Tkalčić (tri vikendice, 2008), **s.referat** Vjekoslav Gašparović (DK Petercol/Smolčić, 2002),Zlatko Gašparović (razgovor prilikom obilaska) **s.referat** Luka Šen (OK Rovinj, Pula, Premantura), dr. Mirna Erman-Vlahović,arhitekt Andrej Lazar , arhitekt Vedran Zlatar, arhitekt Aleksandar Paris. Zdenko Mojsinović korisnik nadograđene vikendice M, posjet 24.VII,2024. (Pored ovih primjera poznatih arhitekata u Puli, još su dvije male kuće s elementima modernizma, OK Meštrović i OK Casropoli, ali o njima nemam podataka) ČIP 191/1969

49. Mirna Crnobori (nasljednica i korisnica VK Crnobori), Luka Šen (Kuće u Premanturi), **s.referat** Mario Matejčić (OK Pula, Premantura), posjet 17.XII,2023. Albin Crnobori rođak Miroslav Mišković ,susjed Mirne Crnobori, , gđa.Amelija Bilić,. Kućna pomoćnica kod VHP Opatija (Centar Gervais, Plesna škola Vežice produkcija, Freja nastupa, djedovi i bake u publici, Luna daje cvijeće sestri, Silvija i ja u Hotelu Bristol,soba 505, ispred Park Angiolina, pogled na Kvarner i Hotel Ambasador, u daljini Hilton pored kojeg je moderna Kuća Vučetić),
50. s.referat Emil Jelić (Kuća Bregovac, 1993), **s.referat** Aleksandar Marković (VK Robić, 2002), **s.referat** Vana Rodin (3D-Kuća Bregovac, 2007), **s.referat** Pleše/ Rožić (maketa Kuće Bregovac, 2008), Sergio Vosila sadašnji vlasnik Kuće Bregovac **s.referat** Kristina Rogić (DK Sironić /2007), Igor Sironić , nasljednik,
51. **s.referat** -Jelena Šimat (OK na Preluku, 2004), Branka Frlan (OK Vučetić- 3D analiza , 2009) Mirjana Marković suradnica Branka Pavokovića, sveučilišni profesor dr.Dubravko Vučetić. obilazak 17/18.VI,2023.
Rodilište koje je Pavoković projektirao posebno mi je važno i drago,jer sam ga posjetio u najljepšem raspoloženju, sretan, par sati nakon rođenja naše unučice Lune 20.VI,2018 .
52. Ninoslav Kučan arhitekt, obilazak 18.VI,2023, **s.referat** Vojko Stanić (Rijeka OK uz more, 2005), **s.referat** Nina Šegulja (3OK Prosen , 3OK , 2011)
53. arhitekt Ivan Čižmek, vlasnici i korisnici Nada i Zvonko Geber, susjed Boris Karabaić, posjet Krku, obilazak, (Večera u Konobi *'Mali Nono'* u Starom Gradu na dekumanusu, kod spomen-ploče Juri Staniću, borcu Dalmatinske divizije, poginuo tu na Krku zadnjih dana rata)

54. Ljerka i Josip Gecić(sadašnji vlasnici i korisnici) , Rudolf Ivković (susjed) **s.referat** Marin Mikelić (Ljetnikovac Weissmann,1996), **s.referat Irena Bakić** (Vlastiti Ljetnikovac, 2009)**,s.referat** Eva Gluščević (SR-2008), prof. (ex.vlasnica Todorović) prof.dr.Boris Morsan, Mladen Sertić d.i.g.
*Posjet Lošinju obuhvatio je i ugodnu šetnju uz reprezentativne vile i građevine u uvali Čikat, ,ručak u Konobi Barbara (posluga dečki iz Indije) na neobičnom otoku Susku gdje je zimi 116 stalnih stanovnika , s velikom, lijepom školskom zgradom (tempi pasati),danas s ukupno 2 učenika od I-VIII razreda , kavu u Velom Lošinju. *Odlazak je bio s razmišljanjem što hipotetički odabrati- prostorno bogatu 'W/G kuću' od 200 m2 na parceli 650 m2 s borovima, parkingom, japanskim vrtom, u tišini bez ljetne turističke graje, ili jedan zamišljeni veliki 200m2 stan na poziciji 2.kata Hotela Apoksiomen, zimi osunčan, jako izazovnog morskog pogleda i s privezanim gliserom na rivi?
55. **s.referat** Dobrotinić Ana (TI Crikvenica, Selce, Novi, 2008) **s.referat** Lorena Matejčić(TI Crikvenica,) **s.referat** Korina Bernt(OK Telban, 2017). Ljubica Hansen (supruga i kćerka arhitekta) Gđa Pricker (vlasnica i korisnica OK Pricker) posjet i obilazak 23.V,2023. **s.referat** Sonja Manestar (OK Manestar, 2003),
56. **s.referat** Marko Milidrag (OK Boris Krstulović,2010), arhitektica .. Brezović (vlasnica i korisnica), Vlado Modrić (susjed), Damir Mandekić vlasnik ribarske kućice, kćerka Igora Emilija, ing. Pernicki vlasnik dijela ljetne kuće u Novalji (obilazak Cabanona i Vile E-1027) .
***George Bernard Shaw drvena ljetna kućica , od šest četvornih metara** za pisanje bila je jedinstvena, rotirajuća kabina u u vrtu , dizajnirana kako bi mogao pratiti sunce i skrivati se od posjetitelja, imala je pisaći stroj, električni grijač, telefon i krevet, dovoljno opremljeno utočište za dramatičara. Nazvao je kabinu "London" kako bi posluga mogli reći ljudima da je "otišao u London" dok bi on tamo neometano pisao.
***Leptir krov je prvi puta nacrtan** kod nerealiziranog projekta Le Corbusier:Maison Errazuriz, Čile, 1929. prvi izvedeni je Oscar Niemayer:Casa Kubitschek, Brazil, 1943, a najveći publicitet i utjecaj je imala ogledna Marcel Breuer:MOMA House, NY, 1949. kuća obrnutog krova. Veliki broj ih je napravljen u Kaliforniji, 'leptira' ima ih posvuda po svijetu u raznim regijama, kod nas je nekoliko (arhitekti Pervan, Klarić, Ljahnicki, Jovanović). Tradicionalna silueta krova je preokrenuta, čime se postiže modernizam. Pravi efekt postiže na izduženom volumenu. Treba imati dužinu, da se dobiju prava krila koja će 'poletjeti i podignuti' kuću, za razliku od tradicionalnih kosih krovova koji pritišću prema dolje prema tlu i ukopavaju kuću teretom povijesne zaostavštine.

57. **s.referat** Ivana Dadić(Vikendica Bagović/Uzelac, 1997), monografiji 'Ivan Vitić Arhitektura' 2005, gđa.Borojević (1931) vlasnica, sin Goran Borojević (1957), arhitekt Đino Vitić . posjeta Starigradu (4.VI,2023). Dr. Damir Bagović nasljednik i korisnik vikendice .*/Dr.Peru Bagovića i suprugu sam sreo kod sestre i šogora, Mire i Marka Vojkovića, oni su se upoznali na skijanju u Kranjskoj Gori i poslije pomalo družili. Osjećao se je kod njih ugodan šarm dubrovačkog porijekla.*obilazak Motel Trogir (26.XI,2023)

58. **s.referat**- Silvio Bašić(DK Grbin/Milardović), **s.referat** Zrinka Gržan(Tri M2+ jedna M1 kuća u Zadru, 2009) **s.referat** Antonia Serdarević (DK Grbin/Milardović,2007) **s.referat** Sanja Lakić(DK Grbin/Milardović,2004) **s.referat** Ivana Itković(M1 Kuća Medin, 2017), Marin Milardović nasljednik i korisnik , obilazak 5.VI,2023. **s.referat** Josipa Baričević (TI Zadra), **s.referat** Ivana Lazanja (Nase3lje 'Bartolić', 1993),

*MOJI ZADARSKI PRIJATELJI: Mladen (Kolega, vrstan arhitekt, ekspeditivan i poslovan, neko vrijeme u Njemačkoj,prijateljstvo od brucoških dana, porijeklo ribarska obitelj s Ugljana, i stan u 'lipotici' i kuća u Kali ima prekrasan pogled), Ivo (Ivanković, d.i.el. 'arhitekt rasvjete', veslač, skijaš, jedriličar, obiteljsko porijeklo iz Ostrovice gdje je stara kuća i imanje od 16 ha), Đero (Jerolim Kraljev, d.i.stroj. poliglota, divno je pjevao uz gitaru,roditelji došli s Pašmana, u Zadru kuća kod Sfinge, vrt, crne i crvene ribizle, borovnice, ogrozdi, nešpule), Pifato (Ivo Fatović,d.i.kemije,proizvodio premaze za pročelja, par u Kanadi, više rođaka po svijetu nego u rodnom Sestrunju)- prvo momačka, poslije familijarna druženja, puno dogodovština i sjećanja, sa svakim od njih. Poznajem još i Đoa (Đorđe Egić, dipl.ekonomist, pomorac, Chicago 5 godina, otac Narodni Heroj, general, publicist porijeklom iz Kistanja) i Abru (Srđan Abramić, dipl.ing.el.specijalista za agregate, porijeklo Baška na Krku, otac vojni avijatičar, živio i u Sarajevu, Mostaru i Titogradu, ali se osjeća Zadraninom)

59. **s.referat** Zrinka Gržan(Tri M2+ jedna M1 kuća u Zadru, 2009), Marina i Filip Marušić (vlasnici i korisnici kuće, posjet i obilazak kuće

60.arhitekt Đino Vitić,arhitekt Stevan Bjegović

61. **s.referat** Anita Turčinov (Vulin Murter), **s.referat** Tea Tutek (VK Murter, 2013),**s.referat** Martina Bilan(OK s ravnim krovom-Murter), prof.dr.Dina Vulin, Goran Vidović (korisnik) razgledao kuće s ulice i iz vrta, 11.VI, 2023

62. Vlado Hinić (sin investitora), arhitekt Igor Fabris (sin), susjeda Ružica Čorkalo , Gordana Kaleb, Tisno, vožnja autom pokraj, 11.VI,2023 u 17:00 (bio je veliki pljusak). U 'Prolegomeni za opus arhitekta Stanka Fabrisa', Prostor 1999. Dubravko Bačić u popisu navodi tri obiteljske kuće, iz 1941, za koje pretpostavljam da su samo nerealizirane idejne skice. Ova mala Kuća za odmor Steve Hinića u Tisnom nije navedena. Nadogradnju Kuće je napravio arhitekt Slobodan Skračić.

63. Nathalie Coric Matijević,dizajnerica kćerka arhitekta, **s.referat** Martina Bilan(OK sravnim krovom-Murter), obilazak 11.VI, 2023.

64. **s.referat** Marko Paić (Ljetna Kuća Sovlje, 1995) susjed NN, prof. Vesna Meštrić (informacija o reljefiranom portretu) , prof.dr. Dina Vulin, prof.dr.Hilde Auf-Franić,

65. **s.referat** Ante Spahija(Vikendica Koračin, 2007).

66. arhitekt IGOR KOLOMBO, **s.referati** Tin Oberman (Punta Skala, 2004, **s.referat** Bruna Alfir ( ) **s.referat** Iva Dubovček SR, **s.referat** Leona Lepej (Dvojna Vikendica Vesanović/Lambaša, 2005) Duje Petković korisnik vikendice Jadrije, obilazak,prijatelji Milivoj Zenić, Krste Juras, prof.Darovan Tušek:Dinko Vesanović-knjiga

67. 'IVAN VITIĆ'-Monografija, prof.dr. Dini Vulin-Ileković, arhitekt Đino Vitić (sin Ivanov)

68. **s.referat** Jure Živković(OK Cukrov, 2008) arhitekt Miro Škugor, (autor adaptacije) Višnja Cukrov kćerka,bivša vlasnica) osmotrio kuću (25.IX, 2023,)

69. arh. STEVAN BJEGOVIĆ , **s.referat** Rina Cota (OK Baldakin, 2017), **s.referat** Hercigonja&Jelić (OK Baldekin

70.arhitekt ANTE VULIN, prof.dr.Dina Vulin-Ileković, **s.referat** Marko Sladoljev (OK Matulja, 1995) **s.referat** Dario Crnogača (Vila Matulja, 2010), **s.referat** Oton Ileković (Obiteljske kuće Ante i Vlaste Vulin, 2017), arhitekt IGOR KOLOMBO (razgovori, 'Prikaz Radova'), Ljubo Jurić (investitor i korisnik 2OK Brodarica)

71. Ana Zajc (kćerka projektanta Stanislava Zajca), Ivana Ban **(**jedna od nasljednica VK Ban **) s.referat** Petra Skelin(OK Milutin, 2017) , **s.referat** Bruna Alfier(Okolica Šibenika:Gradnja 60tih im 70tih, 2016), **s.referat** Iva Dubovečak (OK Jadrije i Brodarice,2006) , Drago Milutin (vlasnik i korisnik), Mario Morić (poduzetnik, kupio VK Ban, napravio zamjensku kuću), Branko Tudić (susjed),

72 **s.referat** Miroslav Lučev (Naselje Bilice, SR-1997) obilazak i razgovori VI, 2023. mještani Ivan-Ive Vuković, Sveto Lugović, supružnici Slavica, Zrinka Pečnik-SR, ČIP-166/1967, Branko Crnković & Ljubo Šarić: 'Građenje prirodnim kamenom', Miroslav Barčot vlasnik Vile Robić u Korčuli

73. **s.referat** Ina Korošec(.) Ljerka Guberina (kćerka nasljednica), dr.prof. Adinda Dulčić (suradnica prof.Guberine) .

74.Zrinka Paladino 'Lav Horvat', knjiga, dr.Srđana Čulić (ljetuje u Vranjice), gđa.NN (susret pred kućom)

75. Tomislav Žižak (susjed OK Repanić) , Nenad Bartol, Vjekoslav Andrijolić (nasljednik i korisnik), obilazak 26.I,2025. . (Svako ljeto barem jednom smo u Trogiru, uz neku laganu večeru i dvije čaše vina na Rivi).

76. **s.referat** Nikica Blažević & Ivan Dorotić (Izgradnja OK u Kaštelima, 2005) ,Kasja Bedalov (nasljednica i korisnica OK Kovačev),

77.**s.referat** Marina Petričević (Kuća Jerković, 1993), Slavko Muljačić arhitekt, **s.referat** Kamenar Maja (Vila Meje maketa, 2007), **s.referat** Miroslav Barada (Kuća Meje, 2013) , LP 'Kuća za bolja vremena' 'Arhitektura-Ivan Vitić', mnogobrojni prolasci pokraj.

78. arhitekt SLAVKO MULJAČIĆ, dr.prof. Ivo Čikeš (nasljednik) , Miće Gamulin arhitekt, Mirjana Matković, Marjan Matković, (sadašnji vlasnici stanova i korisnici), **s.referat** Hrvoje Čuljat(Vila na Firulama, 1998, fotografije Jasna Martinić) **s.referat** Ana Zaller (OK Marić,2017) Daniela **s.referat** Babić (VOK Matković, 2007) **s.referat** Perković Vesna OK Čikeš, SR-1991), **s.referat** Daša Manojlović (OK Dragičević-2007), URBS-1967(OK Pervan) Ana TIČINOVIĆ (sadašnja vlasnica Kuće Marić), N.Šegvić: skica za portret B.P, ČIP-7/8 xx , Robert Pleić:Utjecaj P.Š. na arhitekturu moderne u Splitu). **s.referat** Danica Selam (OK Čikeš-nadogradnja,2009), **s.referat** Jagnić Tanja (VOK Bačvice, 1993), **s.referat** Jasna Jerkov (VOK Bačvice, 1996), knjiga 'Budimir Pervan-iz arhive arhitekta'

+U jednoj zagrebačkoj privatnoj ordinaciji dogodio se tragičan događaj. Ginekolog dr.P.G. zaposlen u Bolnici imao je i privatnu ginekološku praksu. Njegova supruga okulist dr.M.G. radila je u DNZ gdje je čistačica bila porijeklom iz zaostalog dalmatinskog sela u kojem je njena rodica, seljanka, udovica s troje djece proživljavala tešku dramu na rubu samoubojstva. Zatrudnjela je sa vlastitim svekrom, a rok da se obavi legalni abortus je prošao. Dr.M.G. je rezolutno odbio da privatno obavi zahvat, službeno se više nije moglo, ali molbe, preklinjanja, zaklinjanja. Na kraju je popustio. Krenulo je loše, žena je prebačena u Bolnicu, tragičan kraj. Ginekolog ,osuđen, proveo je nekoliko godina kao zatvorenik liječnik u ženskom zatvoru u Derventi.

B

79. **s.referat** Ana-Dora Bego(2OK Marasović,1992)., **s.referat** Jelena Hajdinjak (Kuća Lloyd, 2012), **s.referat** Ivana Bego (Stambeno poslovna zgrada 'Lloyd' , 1996), Nenad Mladineo dipl.ing,brod.(zaposlenik Lloyda)

80. arhitekt SLAVKO MULJAČIĆ- *lijepi susret,2000. u njegovom potkrovnom stanu blizu Đardina, punim knjiga, dokumenata i projekata raznovrsnih sadržaja. Hotel Feral Brna,Korčula, njegov projekt, je jedan od onih, s najljepšim sjećanjima ,ljeto 2021. Uz projektiranje, S.M. je istraživao iizgradnju Splita XIX i XX st.)

s.referat Jelena Banić & Boris Bacalja (OK Meje, 2004) **s.referat** Hrvoje Bartulović (2OK Marasovićeva, 2004), **s.referat** Josipa Menegelo (OK Gregorčić, 2007), **s.referat** Đorđa Kosanović (3OK Dražanac,2005), **s.referat** Adrijana Soldić (OK Rebić, 2005), arhitekt IVO RADIĆ, telefonski razgovori, ČIP-!72/167 (Radić)

*Poznati arhitekti na Mejama: Ivo Vitić, Lovro Perković(, Petar Mudnić), Neven Šegvić, Boško Latinac (Slavko Muljačić Boris Alujević (Ščukanec?), Petar Mijač Joško Stubnja, Ivo Radić Čedo Rendić ,Dinko Kovačić, Slavko Muljačić, ranije Fabijan Kaliterna ,Ivan Meštrović & Harold Bilinić,...

81. Fedor Mudnić, arhitekt (sin arhitekta Mudnića), **s.referat** Boris Bacalja&Jelena Banić (OK Meje, 2004), Najda Čapalija (kćerka Dvornikovih), **s.referat** Tina Bandur (OK Dvornik, 2005)

*Uz zagrebačku Vilu Frangeš (Viktor Kovačić, 1910) zapisano je : 'Vrt, godinama pomno uređivan pružio se desno od vile kao mali naravni park s DVA VISOKA HRASTA i s mnogo BRŠLJANA, PAPRATI i JELENJEG JEZIKA, a lijevo CVIJETNJAK s razgranjenom MAGNOLIJOM na ulazu, s kolonadom kamenih stupova s gusto opletenim RUŽAMA, ...po tlu BIJELI IBERIS, BIJELI ARABIS, LJUBIČASTAAUBRETIA,DIANTHUS/mirišljivi divlji klinčić, POTOČNICE modre, SEMPERVIVUM, ECHEVERIJE /čuvarkuće, sitne TUSTIKE' – ovo je vrt koji je veliki kipar Frangeš-Mihanović s ljubavlju održavao i bilje među kojem je nalazio mir i spokoj“/ stanje 1940.

82.dr.Vesna Perković-Jović: FRANE GOTOVAC(knjiga), prof.Vinka Jurjević (Bajina kćerka) , **s.referat** Boris Katunarić (OK Munitić,1993), **s.referat** Ivan Novaković(OK Munitić) **s.referat** Marijana Bronzović(OK Pederin, 1993), **s.referat** Ana Škevin(OK Frane Gotovac, 1997) **s.referat** Marko Klarić(Niz u Omišu, Vikendica Vranjice) **s.referat** Ana Veron-Mateja Vrkić Boris Vranješ (OK Pederin, izrada makete 2007) **s.referat**,Ivana Amižić (Naselje Brodogradilišta u Spinutu, 2017) **s.referat** Zaler Ana/SR , Tušek/SR više obilazaka, 'Iz zbirke Ante i Graciele Munitić' (katalog Izložbe-2001)

* a/ Vuko Bombardeli nije uvršten u Monografiju 1945-85 a od Splićana nisu ni Dinko Vesanović, Antun Šatara, Ivo Radić , dobitnici mnogih drugih priznanja.

*b/ Sastavnica projekta OK Mladin PROJEKTNI ATELIER 'ARHITEKT' SPLIT- Investitor: Mladin Drago objekat: Projektant arh. Bombardeli Vuko, suradnice Sonjara Blaženka, Župan Mira, projekt odobren, 16.V, 1956. projekt dovršen novembra 1956. Split , novembra 1964 godine (za) Direktor(a) /Bombardelli arh.Vuko/ u potpisu: Premužić.

*c/Mjesni parkić u Dugom Ratu je mjesto susreta odraslih, a naročito dječjeg okupljanja .Tu često dolaze i igraju se moji dugoračći unuci Vigo i Lola.

83. Lada Kaštelan (nasljednica i korisnica),Danijela Kaštelan (nasljednica i korisnica), Melanija r.Marušić Kaštelan (svojta pjesnika), Dunja Antičević ,susjeda Stanić, Šegvić NŠ Monografija */'Malo Kamena i Puno Snova' je zbirka stihova Jure Kaštelana iz 1957 . Neven Šegvić Skice 1935-1992-katalog uz izložbu GF2003

84.Hrvatski Muzej Arhitekture, I.V.arhiva, Ivan Vitić'-Monografija, Milivoj Zenić, Đino Vitić, Branka Vitić, Vlasta Vulin, dr Mladen Marović, Lada Kaštelan*, Nena i Goran Tičić, Tonko Fagarazzi, Ante Novaković*, gđa.NN sa psićem u susretu na promenadi pred kućom, Vlatko Čuvalo, Ante Škarica-Zenzo*, Ketrin Marinković-Babarović, Dragan Šošić, Nađa Degiuli*. Helena Baltazar* (unuka Helen Baltazara)- *označeni su se sretali i družili s Rankom Marinkovićem.. **s.referat** Dominka Mladineo (2OK Mladineo,2002), Nenad Mladineo d.i.brodogradnje (jedan od sinova nasljednika, zajedno u razredu Gim.'Vladimir Nazor'). *Velikog pisca, niskog stasa, vidio sam jednom samog,tada već ostarjelog , u hodu Masarykovom, sjetio sam se školske lektire i bacio pogled na njegove 'ruke').

*Krleža:PISATI NE ZNAČI OPISIVATI STVARNOSTI ŽIVOTA, a ove dvije priče bile su stvarnost života a/Sinaj,Split- U izbjeglištvu ljudi su živjeli, umirali i rađali.... Žena u tridesetim s dvoje djece, muž u partizanima, na Sinaju je imala prolaznu avanturu sa oženjenim znancem čija familija je ostala u njihovom mjestu na otoku. Vratila se je s još jednim djetetom 'bez oca', a koje je njen muž čak bio sklon prihvatiti. No, 'čuđenje sredine' i 'svekolike okolnosti' su napravile da je beba završila u Domu, oni su otišli u grad. Majku je neželjeni sin samo jednom ili dvaputa kasnije vidio, polubrata i polusestru nikada, bio je pomorac i imao sretnu obitelj. b/Split,Rim- Muž u partizanima, žena se zaljubila u Talijanca. Nakon Pada Italije, dvogodišnju djevojčicu ostavlja muževoj sestri, a ona napušta Split i s Talijancem odlazi u Rim. Djevojčica je odrasla s ocem i njegovom drugom ženom s kojom nije imao djece, kao odrasla odlazila je majci u Rim, imale su korektan odnos, ali cijeli život ju je pratila trauma iz djetinjstva. (Mogu li ove realnosti biti 'objektivna stvarnost' koji će kod književnika dobiti 'subjektivni odraz'?)

85. Mila Gaće Kozarčanin: Kuća u Postira, arhitektica, kćerka nasljednica , prof.Ivo Bičanić (sin nasljednik),arhitekt Hrvoje Marinović (susjed), arhitekt Fedor Mudnić, tri posjeta Postirama,

86. *Posjet Bobovišću 28.III,23. mjesto prazno. Velika zatvorena kuća Nazor u finom kamenu klesancu. Obitelj Vladimira Nazora i obitelj Gligo su starosjedioci. Posjednici Utvrde Gligo su raspršeni (Beograd, Zagreb, Split, Rijeka)više njih dolazi i koriste je ljeti. Ovdje su i kuće arhitekta, obitelj Peračić, Duje Kaliterna, Popić&Ožić: ex.Kuća Dimov 2003. –sreli smo i popričali sa zanimljivim 53-godišnjakom hipi izgleda, u poslu oko barke u kojoj je tada imao i smještaj. Izvor podataka o kućama u Bobovišća bili su
Ana Marija i Radovan Kečkemet (djeca,nasljednici) Igor i Boris Duša (sinovi arhitekta, nasljednici), prof. Margaret Rismondo(nasljednica vikendice R).
/Margaretina baka **Danica** Tilić 1896-1992 (suprug Juraj/Giorgio Tilić 1892-1985, kćerke Mirjana 1922-2011 i Nadja 1928-,profesorica klavira,zet Pjero Rismondo 'shipping business', Brodospas, sin Ivo 1926-2008), **Milena** Žagar 1881-1968, (suprug poznati splitski arhitekt Eduard Žagar 1875-1957, sinovi Ante/Tonko 1906-1999 i Doris/Dorislav 1908-1964) i **Zora** Kečkemet 1894 – 1979 (suprug Joakim 1893-1967, sin Duško 1923-2020) bile su tri sestre **Brajnović**. (*Na fotografiji odogo prema dole: Nono Giorio Tilić i none Danica /kćeri Nadia i Mirjana/ Pier Rismondo ,Ivina supruga Nada, MIRO MARASOVIĆ/ Vanja unuk, Marko praunuk). Ljetna okupljanja šire familije je bilo najčešće kod Kečkemetovih.
.Ljetnu kuću Ive Radića vidio sam 2019. za vrijeme ljetne škole prof.Mlinara i arh.Marinovića

87. **s.referat** Ela Prižmić (Vesnin Dvor, 2008), *susreti s Silvanom i Josipom Seisselom Kao suradnik na natječajnom projektu Šumarice/Kragujevac (Bakić, Josip&Silvana Seissel), 1975) više puta sam ih sretao na faksu, a jednom sam ih posjetio u njihovom posebnom i zanimljivom stanu. Volim stanove s kružnom vezom, imaju ugodnu prostornost, i sam živim u takvom, no ovdje je malo neobično da gost kroz tijesnu kuhinju ili kroz spavaću sobu dolazi do dnevnog boravka. Sjećam se, ušao sam kroz jednu , a izišao kroz drugu prostoriju, što stvara tu neobičnu prostornost stana . Ponudili su me kavom i keksima, pričali smo ponajviše o razradi projekta, usput malo o Pionirskom gradu i Dotrščini, o Bakiću .
U Grščici sam prvi puta bio 1971. sa Zoranom Pusićem, plivali smo do Kosora , prespavali kod znanaca od prijatelja Dalibora Vlašića, ,naveće kartali, ujutro rano su nas konspirativno digli, manjim čamcem stotinjak metara od obale, i tek tada smo shvatili da je to krivolov dinamitom. Drugi posjet Grščici bio je 2021. s prof.Ivanom Žaknićem, on ima kuću u Prižbi, a iz Grščice se je 1956.on, mladi stolar, s grupom od šest Blačana i malim motornim čamcem ilegalno otisnuo prema Monte Garganu na dugo putovanje od logora u Italiji do profesure na Pricetonu. 'Naša' kuća iz 1971. gotovo nepromjenjena , bila je zatvorena, nasljednici su otselili u Australiju, poneko od njih dođe svakih par godina. .
88. **s.referat** Dujam Kaliterna(VK Stanići ,2005) , Srđan Šegvić arhitekt sin Miroslava ,obilazak
89. **s.referat** Ivana Drviš (2005) obilazak 2024. .
90. arhitekt Ante-Tonči Radojković,, **s.referat** Danijela Šapina(KućaRadojković, 2002) ,Natko Radojković (brat arhitekta, vlasnik i korisnik), višekratni dolasci u Podgoru .
91. **s.referat** Ana Šimić(OK Igrane,) . **s.referat** Ivana Drvis (Kuća Kumrić, 2005),Žarko Kumrić (nasljednik)
92. **s.referat** Matea Despot(2010) ,Veljko Despot (vlasnik i korisnik), Đino Vitić,, prof. Dina Vulin-Ileković
93. **s.referat** Nikica Vlašić (Kuća Spaventi, 1992) Antičević/Mrđen/Ucović (Kuća Spaventi, 2008), Đino Vitić,
94. - **s.referat** Martina Madunović(TI Dubrovnik 2, 2005), **s.referat** Maris Božinović (TI Dubrovnik 1, 2005), Melkior Serdarević, **s.referat** Mirna Petrić (OK i atelier Kocković,2008), **s.referat** Ivana Bobić (VK Matačić) **s.referat Vlaho Alamat** (VK Baldini, 1993),, Maro i Neno Kocković nasljednici i korisnici prof.Benedeto Tardozzi *(Projekt M.Kauzlarić&S.Gomboš 1931-33, ali liniju tri ikonična otvora, ne dočekavši nacrte iz Zagreba, je na licu mjesta odredio Juraj Denzler, tada nadzorni inženjer na gradnji.) .
95. **s.referati** Martina Madunović, **s.referat** Maris Božinović, **s.referat** Melkior Serdarević(Tri OK u Dubrovniku, 2010), **s.referat** Ivana Lukenda (DKSplitski put, 2008), **s.referat** Nika Vojvoda, **s.referat** Matko Memed(OK u Dubrovniku,, **s.referat** Dino Taslaman (OK u Dubrovniku) **s.referat**, Luka Peković (Vikendica u Zatonu, 2005) **s.referat** Ivana Pavlović (VOK Galebova Krila, 2006),Marin Tošić, gđa.Mara Bašić (supriga Laze), Iva Jurić (nevjesta Pauline Đurović), **s.referat** Lea Đurović (OK Gjurović, 2004)Frka nasljednik i korisnik sin arhitekta Frke .
96.NIKOLA DOBROVIĆ: Suvremena Arhitektura 1-5, Kruno Ivanišin: Nikola Dobrović, knjiga **s.referat** Srđan Svilokos (VK Dobrović, 3D prikaz),Maketa VK (studentska izrada), Kolega Dubravko Bačić mi je dao točnu lokaciju planiranog 'arhitektovog ljetnikovca' .,
97.Branko Čopić: HERETIČKA PRIČA, Šjor 'Belgijun' (mještanin Vrboske) , Cile Bosanac, Josipa Rogulja dia , Milivoj Zenić (Odmaralište u Pirovcu) , Lukovo Šugarje, obilazak 5.XI,2025.susret s mještankom koja se je u mladosti igrala s Blaževićevim curama, živjela je i radila u Rijeci, kao umirovljenica se je vratila u Šugarje i drži stado od petnaestak koza i ovaca, ovdje je desetak kuća, ljeti dolaze turisti, a zimi su samo ona i susjeda, neki su daljni rod, ali ne komuniciraju.

98.* Gizdić Špiro-Špirica, električar, jedini Klišanin koji je bio na GO (3.02.51-23.04. 53) . 'Moja dva brata su poginula i za Tita i za Staljina' navodno je kazao na partijskom sastanku , a optužbu je pojačao ženin rođak(?) Prema Špiričinu kazivanju, a ja sam čuo prepričano, iz druge ruke, bio je maltretiran, no nije radio nikakove elektroinstalacije na gradilištu. *U Splitu, Ilićev prolaz, u potkrovnom stanu bila je obitelj Žitko, Šjora Marija šalturica mi je sašila nekoliko dječačkih odjelaca, a poslije sam čuo da joj je muž Branko bio na GO (24.06.54-29.11.55) Ova dva slučaja bile su prve usputne spoznaje o misterioznoj temi o kojoj sam tada brzo shvatio, ne treba puno propitkivati.
Prve detaljnije priče o Golom Otoku ispričala mi je Eva Nahir ex,Panić rođ.Kelemen, zatočenica u ženskom logoru Grgur (IV,1952-XI,1953) u razgovorima kroz više susreta,prilikom posjeta Kibutzu Shaar Hamakim 28.VI,-5.VII,1986. i poslije kod njenih posjeta Zagrebu. Danilo Kiš: Goli Život, dokumentarni serijal, 1989. Prof.dr. Martin Previšić knjiga i razgovor, arhitekt Vladi Bralić, Posjet Brijunima 22-24.VI, 2020 , Posjet Golom Otoku 29.VIII,2018.
99.KUPARI obilazak devastiranog hotela, arh. David Finci, susret u NY 1972, arhitektica Morana Rozić
100. Hidromobil ČIP 171/1967,/ *Letovi avionima, putovanja brodovima, pogled na 'Galeb' na Molu Longo u Rijeci . /*Brod ' RMS Queen Mary' uređen kao muzej i hotel, usidren Long Beach sam posjetio 1972. sa Steve Demetrom /*Misao o pratećem brodu me vodi do mog djeda koji je kroz više godina bio mornar na pratećem brodu Jahte K&K Carice Sisi na njenim čestim plovidbama posvuda Mediteranom i Atlantikom do Azora./*Kud plovi ovaj brod,kud ljude odnosi I dalii tko zna što more sprema Kud vodi ovaj put kojim smo krenuli Od svega samo znam, povratka nema (A.Dedić, 1970) /*Mislim da kod nas nema ni jednog javnog prostora,ulice, trga koji bi bio obilježen Imenima astronauta ili nekim 'svemirskim datumom'? (U vrijeme rušenja Stambenog Kompleksa Pruit Igoo, radio sam u NY u Birou Marcela Breuera, poslije kod Paul Rudolpha. */ Iprije i poslije, bilo je puno putujućih prikazivanje, teatarskih družina, cirkuskih trupa, na vodi plivajućih umjetničkih izvedbi (primjerice Paro/Krleža:Kristofor Kolombo,predstava na brodu SM u plovidbi, 1973, Aaldo Rossi: Teatro del Mondo 1979

Velika zahvalnost svim vlasnicima i stanarima obrađivanih kuća koji su mi dali zanimljive informacije, ustupili grafički materijal i fotografije za ovaj rad. .
Gotovo sve navedene primjere u ovom radu sam pohodio, obilazio , a susretljivošću korisnika i njihovog gostoprimstva, veliko im hvala, razgledao sam i unutrašnjost VILE DEUTCH, VILE KAUFER, OK SCHWARTZ,OK ŠARIČ, OK LIKARIĆ, OK&STUDIO RICHTER, OK RADOŠEVIĆ, OK SMOLJANOVIĆ POŽEGA, OK&MS ZELENI BRIJEG SISAK, VIKENDICU CRNOBORI, LJETNU KUĆU GEBER,LJETNU KUĆU WEISSMANN/GECIĆ, OK PRITZKER, LJETNU KUĆU MARUŠIĆ, LJETNU KUĆU KAŠTELAN, OK KUMRIĆ,IGRANE , prošao sam kroz devastiranu VILU IZVOR PLITVICE, kao i u vrijeme rušenja. , kroz OK RUBETIĆ .
U radu sam koristio , uz navedenu, i drugu raznovrsnu stručnu literaturu, neke podatke sam dobio preko Interneta.

Kolege, Helena Schaps Knific, Borka Bobovec, Zvonimir Pađan, Luka Krmpotić i Mile Mikić,
imali su uvid u ovaj moj rad i dali su mi korisne i podsticajne komentare i savjete- veliko im HVALA!

ARHITEKTI &

Veliki broj naših istaknutih arhitekata tog vremena nije realizirao niti jednu M2.OK ,a pojavili su se projekti manje poznatih arhitekata i tehničara . Najveću produkciju OK, naravno poslije Planića, imao je Vitić, pa Bartolić,... a kod njih je zamjetan dualizam tretiranja kuće, jednom moderno , drugi puta tradicionalno obilježeno, kao i kod Planića, Šegvića,Bernardia,Marohnića, Skopina, Žerjavića... Lav Horvat uz tvorničke hale, hidrocentale i industrijsku arhitekturu, kuće i vikendice (Augustinčić, Postire,Vranjica) radi regionalistički . Tih godina bilo je nekih regulativa, ali i dosta oblikovne slobode. Od predratnih modernista, rijetki su u ovom razdoblju Ostrogović, Perković, Petrović,...napravili moderne kuće. Iblerovo projektiranje Augustinčiću neuspješno je završilo, kao i Vila Zagorje. Galićev pokušaj u Bratušu nije donio veliki rezultat. Šegvić ističe samo jednu svoju OK (Marasović), a koja je u regionalnom stilu. Avangardni likovnjaci (Murtić, Džamonja, Buić, VHP) imali su otklon od modernizma kod svojih ljetnih kuća, kao i Richter, egzatovac, arhitekt s ponajviše modernističke afirmacije. Bregovac svoju modernu OK u kasnijoj nadogradnji revidira postmodernistički . Kasnijom dogradnjom atrijskih nizova u Sigetu, također se je izgubila modernost- ista arhitektica Jelinčić Semenčić. Naselje Dubec , iako su u planiranju i projektiranju učestovali 'modernisti'i Kolacio, i de Luca, nosi odlike konvencionalne suburbije. Kao kuriozitet HR.M2.OK je svakako misteriozni Vid Galović.

Alfred ALBINI (1896-1978) Boris ALUJEVIĆ (1929-2009), Bela AUER (1899-1975), Hilde **AUF-FRANI Ć**(1941) Frane BAĆE kipar (1911-1993),**Vojin BAKIĆ** (1915-1992), Helen BALTAZAR (1894-1970), **Ivo BARTOLIĆ** (1912-2013), **Miroslav BEGOVIĆ** (1925-2004) Božo **BEK** (1926-2000), ,Dinko BEKAVAC ,ing.BERKOVIĆ, Bernardo BERNARDI (1921-1995), Theodore BERNARDI (1903-1990), **Anđelko BILANDŽIĆ** (1931), Igor **BILANDŽIĆ** (1956),,Milan BIJELIĆ (1925-2016),**Ljerka BIONDIĆ** (1947**)**, **Stevan BJEGOVIĆ** (1943)Milan BOJKO teh. Dragan **BOLTAR** (1913-1988), Vuko BOMBARDELI (1917-1996) Branko BON (1912-2001),Josip BRCKOVIĆ (1930-2021), Zdravko **BREGOVAC** (1924-1998) ,Nikola BREZOVIĆ (1937-2010), **Bogdan BUDIMIROV** (1929-2019), Jagoda BUIĆ umjetnica (1930-2022**),Boško BUDISAVLJEVIĆ** (1941) David BUNETTA (1891-1964), Frane BUŠKARIOL (1918-2010),Frano COTA (1898-1951), **Ivan CRNKOVIĆ** (1941-2017), **Dragica CVEK-JORDAN** (1940-1923), Lazo ČIRIĆ, **Ivan ČIŽMEK** (1937) Pierre CORIC (1927-2009), Vojtjeh DELFIN (1921-1981), **Julije DE LUCA** (1929-2005), Nikola DOBROVIĆ (1897-1967),**Aleksandar DRAGOMANOVIĆ** (1921-1926),Dušan DUŠA (1928-2017) ,**Dušan DŽAMONJA** (1928-2009),Igor EMILI (1927-1987), **Ines FILIPOVIĆ** (1936-2001) , **Nikola FILIPOVIĆ** (1934-2020) ,**Stanko FABRIS** (1909-1997 , Željko FIJAN dig (!), **David FINCI** (1931-2017),,Josip FRANKOL (1924.1979) Mladen FRKA (1929-2011), **Drago GALIĆ** (1907-1992),Vid GALOVIĆ (!),Kuzma GAMULIN, Miće **GAMULIN,** Vinko GLANC (1902-1977), Bruno GOLDONI (1911-1989) ,Ante GLUNČIĆ (1931-1985) , Grujo **GOLIJANIN (**1941), **Julije GOLIK** (1930-2007)*,Stjepan GOMBOŠ (1895-1975), J.GORICAJ/GORCHAY v.teh, **Frane GOTOVAC** (1928-1990)),Milan GRAKALIĆ (1909-1979),Viktor GROSS (1870-1932), Branimir GRUICA (1921-1985),Aladar GULJAŠ , Marijan HABERLE (1908-1979), Julije HAHN, Kamilo HALLER (1912-1995), Miroslav HELEBRANT ing.građ, ,Ladislav HOLUB, Lav HORVAT (1901-1987) , **Vera HORVAT-PINTARIĆ** profesorica (1926-2024), Branko HRS (1929-2007), Drago IBLER (1994-1964),Peroslav ILIJIĆ (1914-1986), **Josip IVAČIĆ** (1923-2005), Vladimir IVANOVIĆ (1922-??) J.JAGARINEC, Anamarija JELINČIĆ-SEMENČIĆ (1932-2018), **Slavko JELINEK** (1925-2014), Zoran JERČINOVIĆ (1956-2019). Mile JOVANOVIĆ (1902-1994), Berislav KALOĐERA (1923-1999),

Ante KARAVANIĆ (1930-2008), **Krešimir KASANIĆ** (1941),Mladen KAUZLARIĆ(1896-1971), Duško KEČKEMET (1923-2020), **Berislav KIPČIĆ** prravnik(1928-1984),Stjepan KRALJ, Radovan KLARIĆ (1940), Zdenko KOLACIO (1912-1987), **Igor KOLOMBO** (1934),Ivo KORDIŠ (1922-2008) ,Nenad KORICA (1926-?) Miroslav KOS, , **Dinko KOVAČIĆ** (1938), **Boris KRSTULOVIĆ** (1932-2014), **Ninoslav KUČAN** (1927-1994), Vladimir KUNDIĆ ()Boško LATINAC (1925-2013),Božidar LAZAR (1927-2018), Branko LEPAN , **Ana LIKARIĆ** (1928-1921), **Ante LOZICA** (1923-2006) ,**Aleksandar LJAHNICKI** (1933),Dimitrije LJUCKANOV (1920-1983),arh.teh.MAJIĆ, Stevo MANDUŠIĆt (1932-1997) Ivan MARADIN (1933-1991), **Jerko MARASOVIĆ** (1923-2009), Miro MARASOVIĆ (2014-2004), Riko MARASOVIĆ (1913-1987), **Mirko MARETIĆ** (1926-2008), Zvonimir MAROHNIĆ (1915-2003),Tonko MAROTI arh.tehn((1928-2015), Petar MARTINOVIĆ , Bruno MASKARELI slikar (1926-2019). g.t. MATUR, Piroška MESAROŠ, Ljubiša MICIĆ, Petar MIJAČ (1930-1920) , Mirko MILIČIĆ, **Đuro MIRKOVIĆ** (1937),Radovan MISIRAČ gr.teh (1934-2014), **Boris MORSAN** (1943-2026) , Fedor **MUDNIĆ,,**Petar MUDNIĆ (1911-1967) ,**Slavko MULJAČIĆ** (1926-2005),**Edo MURTIĆ** (1921-2005**), Andrija MUTNJAKOVIĆ** (1929) Juraj NEIDHARDT (1901-1979),,Želimir NEDIĆ ing.stroj. , Vojtjeh NELIBA , **Radovan NIKŠIĆ** (1920-1987),Dragutin NOVAK (1930-2000), Ivo NOVAK (1926-1988), Ivo-Joe NOVAK(1918-1994), Marko NOVAK (1918-1991), Kazimir OSTROGOVIĆ (1907-1965) , Branko PAAR (1929-1965), Aleksandar **PARIS**, Miro **PAVLINIĆ** (1945), Branko PAVOKOVIĆ (1926-2003),**Srečko PEGAN** (1951),,Darija Perković, **Lovro PERKOVIĆ** (1910-1998),Budimir PERVAN (1910-1982), Bogdan PETROVIĆ (1897-1962 **Stjepan PLANIĆ** (1900-1980), Jože PLEČNIK (1872-1957),Robert **PLEJIĆ**, Vladimir POKAS arh.tehn, Dimitrije PRICKER (1930-2020),**Ivo RADIĆ** (1930-2006), **Berislav RADIMIR** (1924-1991), **Ante-Tonči RADOJKOVIĆ (1934-), Dubravko RADOŠEVIĆ (1938- 2010),**), Bolto RANILOVIĆ (1939-2008), **Božidar RAŠICA** (1912-1992),Čedo RENDIĆ (1929-2022),**Vjenceslav RICHTER** (1917-2002),**Đorđe ROMIĆ** (1940), **Krešimir RUBETIĆ** (1929-2013), Mišo SALATIĆ , **Josip SEISSEL/Jo KLEK** (1904-1987) **Silvana SEISSE**L(1912-2010) Lujo SCHWERER (1929-1912), Dušan SIRONIĆ (1940-2018), Igor SKOPIN (1914-1993) ,Mladen SKRČEVIĆ/SKRČEVSKI (1916-1993), Zdenko STRIŽIĆ (1902-1990), Joško STUBNJA (1934 –2022) , **Ljubo ŠARIĆ** (1922-20??), Miroslav ŠEGVIĆ (1915- 2002), **Neven ŠEGVIĆ** (1917- 1992), **Berislav ŠERBETIĆ** (1935-2017, Edo ŠERING, Vojo TADIĆ gr.teh, Benedetto **TARDOZZI** (1946),Jože TELBAN, **Josip TEŠIJA** (1926-2018)*, Petar TUBIĆ, **Andrej UCHYTIL** (1956), Josip UHLIK (1921-2021),**Josip VANIŠTA** (1924-2018), Branko (1926-1990) i Nada (1926-2004) VASILJEVIĆ , Marijan **VEJVODA**(1939-2026), Dinko VESANOVIĆ (1915-2000), Ivo VILIČIĆ (1907-1972), Žarko VINCEK (1918-2001), **Đino VITIĆ**, Ivo VITIĆ (1917-1986), Dragomir-Maji **VLAHOVIĆ** (1945 Vid VRBANIĆ, **Zvonimirr VRKLJAN** (1902-1999), Goranka VRUS-MURTIĆ (1939), **Olga VUJOVIĆ** (1928-2013) Vlasta (1936) i **Ante VULIN**, (1932-1912) **Dina VULIN-ILEKOVIĆ** ,Josip VURICEK,Renata **WALDGONI** (1957-2025), Andrej **UCHITY**L (1957) Stanko ZAJC (1936-2016), Ernest WEISSMAN (1903-1985) Mirko ZDUNIĆ (1932-1976), Ilko ZLATAR (1928-2018) Želimir ŽAGAR (1929-1991),Milan ŽERJAVIĆ (1915-1971), Pavle ŽILNIK (1920-2006), Rudolf ŽIVKOVIĆ, **Branimir ŽNIDAREC** (1937)

/ovaj popis obuhvaća arhitekte i projektante M2.OK ,te kolege arhitekte i druge javne ličnosti od kojih sam dobivao raznovrsne podatke vezane za ovaj rad.

/boldano su ARHITEKTI & s kojima sam u nekom vremenu imao kontakte, susrete, bolja poznanstva ili kraće susrete, s nekima sam imao telefonske razgovore –svih se sa zahvalnošću spominjem.

Lenko PLEŠTINA (Klis 25.IV, 1947), diplomirao 1970. mentor prof.Šegvić, magistrirao 1982.doktorirao 1990, Na Arhitektonskom fakultetu u Zagrebu 47 godina rada : 1970.suradnik, 1976.asistent. 1987.docent, 1993. izvanredni, 2001.redovni profesor 2005.redovni trajno, 2018. profesor emeritus, 1995-97 Af prodekan, 2007-11 Af dekan (četrdeseti jednu godinu, od 1.IX,1976 - 30.IX,2017. ista fakultetska soba 326, isti stol i ista drvena, s rukonaslonom sjedalica), ispratio oko 3000 studenata, 1972/73. godina dana u USA (Biro Marcel Breuer,dva mjeseca, Biro Paul Rudolph,osam mjeseci, Taliesin West dva tjedna, gost Olgivanne Wright, posjetio Louis Kahna), akademska godina 1975/76 u Helsinkiju (Muzej Finske Arhitekture , vidio Alvar Aalta, sretao se s Reima Pietilom i Erki Kairamom), 1980. Urbino ILAUD (Giancarlo di Carlo, Peter Smithson, Charles Moore, Herman Hertzberger), na Konferenciji u Beču susret s Peter Eissemanom i Kenneth Framptonom, držao predavanja, u Helsinki, Graz, Sofija i Ljubljana. Bio je suradnik na desetak arhitektonskih projekata, ko-autor na četiri (jedan realiziran), a sve ostalo bili su samostalni radovi: 60tak raznovrsnih projekata, najviše obiteljskih kuća, od idejnih do izvedbenih, pola realizirano, 22 arhitektonska natječaja (jedna 1., jedna 2. i tri otkupa), 80tak ‘teoretskih arhitektonskih projekata’ ,napisao 60tak znanstvenih i stručnih članaka, sudjelovao na arhitektonskim konferencijama (Alpe-Adria, IAHS, CIB,CATCH), sudjelovao u programu CEEPUS, na ljetnim školama i radionicama, izlagao na izložbama, Nagrada Zagrebačkog Salona , Godišnja Nagrada ‘Vladimir Nazor’. Supruga Silvija, djeca Lena,Mija, Silve, ‘in laws’ Ivan, Marko, Nana, unuci Freja,Luna,Vigo, Lola,Rumi i Vini.